Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 50 (9796). • 1990 йил 13 март • сешанба • Баҳоси 3 тийин.

ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИНИНГ САМАРАДОРЛИГИ УЧУН

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ УЧИНЧИ СЪЕЗДИ

12 март куни Кремлда СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи съезди ўз ишини бошлади.

Съездни СССР Олий Советининг Раиси **М. С. Горбачев** очди. У 2245 нафар халқ депутатидан даставвал 2092 киши рўйхатдан ўтганлигини маълум қилди. Залдаги депутатларни электрон система ёрдамида рўйхатга олиш бу ерда 2087 депутат ҳозир бўлганлигини қайд этди.

Навбатдан ташқари Съезд очиқ деб эълон қилинади. Кремль Съездлар саройида Совет Иттифоқи Гимни янграйди.

Йиғилганлар Съезд президиуми таркибига баъзи аниқликларни киритдилар.

Шундан сўнг раислик қилувчи президиумда Литва ССР вакили йўқлигини маълум қилди. У ерда республика Олий Советининг сессияси бўляпти. У ердан келаётган хабарлар ниҳоятда ташвишли. Сессия қабул қилган ва яна қабул этадиган расмий ҳужжатлар ва қарорлар ҳозирча қўлимизда йўқ. Ҳар ҳолда, бизга келаётган хабарлар у ерда қабул қилинаётган қарорлар республика, унинг халқи ва бутун давлатимиз туб манфаатларига ва тақдирига тааллуқли эканлигини кўрсатмоқда.

Съезд СССР Олий Советига, биринчи навбатда Миллатлар Советига, Олий Совет палаталарининг комиссиялари ва Олий Совет комитетларига, Совет ҳукуматига Литва ССР Олий Совети қабул қилаётган қарорлар муносабати билан вужудга келаётган вазиятни ўрганиш, бу қарорларга тегишли баҳо бериш, ана шулар асосида хулосалар чиқариш билан шуғулланишни топширди.

Депутатлар Съезд секретариатини сайладилар.

Шундан кейин улар Съезднинг кун тартиби ва иш тартибини тасдиқлашга киришдилар.

Йиғилганлар СССР халқ депутатлари навбатдан ташқари учинчи Съездининг кун тартибига мунозараларсиз қуйидаги масалаларни киритдилар:

1. Янгитдан сайланган СССР халқ депутатлари ваколатларини эътироф этиш тўғрисида.

2. СССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ва СССР Президенти лавозимини таъсис этиш тўғрисида.

3. СССР Президентини сайлаш.

Съезд иши уч кун мобайнида ўтказилади, деб келишиб олинди. Съезднинг очилиш кунида янги сайланган депутатларнинг ваколатларини эътироф этиш тўғрисидаги масалани муҳокама қилишга, сўнг СССР Конституциясига ўзгартиш ва қўшимчалар, СССР Президенти лавозимини таъсис этиш тўғрисидаги масала юзасидан бўладиган докладни эшитишга, уни муҳокама этишга қарор қилинди. Кун охирига қадар қарор қабул қилинса, эртанги кунни СССР Президентлигига номзодларни кўрсатиш ва уларни муҳокама қилиш, сайлов ўтказишга бағишлаш мумкин бўлур эди. Чоршанба куни эрталабки мажлисда яширин овоз бериш натижалари тўғрисида ҳисоб комиссиясининг докладини эшитиш ва тегишли қарорни қабул қилиш мумкин бўлур эди.

Бундай тартиб кўпчилик овоз билан қабул қилинди.

Шундан сўнг депутатлар кун тартибининг биринчи бандини муҳокама қилишга ўтдилар. Мандат комиссиясининг раиси **Б. В. Гидаспов** ўз докладида депутатлар корпуси таркибида иккинчи Съезддан кейинги даврда бўлган баъзи ўзгаришлар, айрим сайлов округлари ва жамоат ташкилотларида ўтказилган сайлов натижалари тўғрисида гапирди.

Съезд Мандат комиссиясининг таклифига биноан қайта сайланган СССР халқ депутатлари: Бутуниттифоқ ихтирочилар ва рационализаторлар жамиятидан — Н. Ф. Наумовнинг; Уруш ва меҳнат ветеранлари Бутуниттифоқ ташкилотидан — Н. И. Ткаленконинг; КПССдан — Н. П. Кустаревнинг; сайлов округларидан Ю. А. Спиридоновнинг, Г. В. Куликнинг ваколатларини кўпчилик овоз билан тасдиқлади.

Шундан кейин Съезд СССР Конституциясига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳамда СССР Президенти лавозимини таъсис этиш тўғрисидаги масалани муҳокама қилишга киришди. СССР Олий Совети Раисининг биринчи ўринбосари **А. И. Лукьянов** доклад қилди.

(Доклад матни газетанинг навбатдаги сонида эълон қилинади).

(ТАСС).

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1990 йил 11 март куни КПСС Марказий Комитетининг Пленуми иш бошлади. Пленум муҳокамасига қуйидаги масалалар киритилди:

1. СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи съездига СССР Конституциясининг 6 ва 7-моддалари юзасидан таклифлар киритиш тўғрисида.

2. КПСС XXVIII съездини чақириш, партиядаги ҳисобот-сайлов кампаниясини ўтказиш муддатлари, вакиллик нормаси ва съезд делегатларини сайлаш тартиби ҳақида.

3. КПСС Уставининг лойиҳаси тўғрисида.

4. КПССнинг Марказий Назорат-тафтиш комиссияси тўғрисидаги низом лойиҳаси ҳақида.

5. КПССдан СССР халқ депутатини сайлаш.

Пленумда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев доклад қилди.

Пленум қатнашчиларига КПСС Уставининг лойиҳаси ҳамда кун тартиби масалаларига оид бошқа материаллар билан олдиндан танишиш имконияти берилган эди.

Музокараларда КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари Ю. А. Прокофьев, Қирғизистон ССР Министрлар Советининг Раиси А. Жумағулов, Қозоғистон Компартияси Жамбул область комитетининг биринчи секретари С. М. Бойжонов, СССР ички ишлар министри В. В. Бакатин, КПСС Тула область комитетининг биринчи секретари Ю. И. Литвинцев, СССР адлия министри В. Ф. Яковлев, ВЦСПС секретари В. М. Мишин, СССРнинг Польша Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси В. И. Бровиков, Литва Компартияси (КПСС ҳаракат дастурига амал қилувчи) муваққат Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Н. Швед, КПСС Марказий Комитети секретари, «Правда» газетаси бош муҳаррири И. Т. Фролов, ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари В. И. Мироненко, Белоруссия Компартияси Гродно область комитетининг биринчи секретари В. М. Семёнов, СССР Фанлар академияси иқтисодиёт бўлимининг академик-секретари вазифасини ижро этувчи С. С. Шаталин сўзга чиқдилар.

Пленумда КПСС Устави лойиҳасини пухта ишлаб чиқиш ва Марказий Комитет Пленумининг бошқа ҳужжатларини тайёрлаш юзасидан Таҳрир комиссияси тузилди.

Пленум СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи Съезди муҳокамасига қонун лойиҳаларини таклиф қилиш тартибида сиёсий система масалалари юзасидан СССР Конституцияси (Асосий Қонун)га (СССР Конституциясининг 6 ва 7-моддаларига) ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида СССР Қонуни лойиҳасини тақдим этишга қарор қилди.

Пленум материаллари «Правда» газетасида тўла-тўкис ва бошқа оммавий ахборот воситаларида баён тарзида эълон қилинади.

КПССдан СССР халқ депутатини сайлаш тўғрисидаги масала юзасидан сайлов комиссиясининг раиси В. А. Коптюг сўзга чиқди.

Пленумда СССР халқ депутатлигига номзодлар: СССР 50 йиллиги номидаги Москва автомат линиялар заводининг слесари П. А. Абросов, Горький автомобиль заводининг темирчиси Н. П. Кустарев, Москва «Станкоконструкция» заводининг слесарь-электр монтажчиси А. П. Шустов нутқ сўзладилар.

Яширин овоз бериш натижасида Н. П. Кустарев КПССдан СССР халқ депутати этиб сайланди.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини давом эттиради.

КПСС Марказий Комитети Пленумида

М. С. ГОРБАЧЕВ доклади

Ўртоқлар! Марказий Комитетнинг ушбу Пленумини февраль Пленумининг бевосита давоми дейиш мумкин. Пленумнинг асосий вазифаси — съездолди мунозараси учун ҳужжатлар лойиҳаларини ишлаб чиқишни туталлаш: янги Устав лойиҳасини муҳокама қилиш ва съездга тайёргарликнинг ташкилий масалаларини ҳал этишдан иборат. Сизларда тегишли ҳужжатлар ва таклифлар бор.

Партияда съездолди мунозараси, аслида, ҳозирдаёқ бошланди ва авж олдирилмоқда. КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига Ҳаракат дастури лойиҳаси ана шу, шубҳасиз самарали жараёнга яхши омил бағишлади. Партияда ва мамлакатда лойиҳа жиддий, ғоят муҳим ҳужжат деб қабул қилинди. Унда ишлар аҳволининг танқидий таҳлили ҳам, мамлакат олдида турган ғоят ўткир ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий муаммоларни ҳал этиш йўллари ҳам, жамиятимизни янгилашнинг асосий мақсадлари ҳам ўз ифодасини топди.

Биз Ҳаракат дастури лойиҳасини партияда ва жамиятда кенгайиб бораётган мунозаранинг айни асоси ва негизи деб билаётганимизни таъкидлашни истардим. Шунинг учун лойиҳага турлича муносабатда бўлинаётгани табиийдир, аммо агар илгари бўлганидек уни ҳар томондан расмий маъқуллаш хитоблари эшитилса, ёмон бўлур эди. Бизнинг мақсадимиз — мен бу ҳақда партия Марказий Комитетининг аввалги Пленумида ҳам гапирганман — умумпартиявий муҳокама учун ошкора ҳужжатни ишлаб чиқишдан ва шу тариқа коллектив изланишни янада фаоллаштиришга кўмаклашишдан иборат эди.

Ўз-ўзидан равшанки, биз мана шу бутун жараённи асосан қайта қуриш изидан бораётган, танлаган социалистик йўлимиз доирасида амалга оширилаётган жараён деб биламиз. Демак, танқидий-ижобий ва қатъий изланиш биз учун ҳаётий заруратдир. Бундай изланиш партиянинг яқин истиқболга мўлжалланган программавий ҳужжатини қабул қилиб, ўзининг узил-кесил сўзини айтадиган съездгача давом этади.

Бошланган мунозара партияни ислоҳ қилиш масалалари унинг марказида эканини кўрсатиб турибди. Бу мутлақо тушунарлидир, чунки бу ерда ижтимоий тараққиётнинг кўпдан-кўп муаммолари айнан туташмоқда. Ёдингизда бўлса, Ҳаракат дастури лойиҳасида партиямизни қайта қуришга оид муҳим йўл-йўриқлар баён этиб берилган. Энди, Устав лойиҳасида ана шу йўл-йўриқлар кенгайтирилган тарзда ифодаланган.

Сизларга тақдим этилган ҳужжат аппарат ходимлари ишлаб чиққан ҳужжат эмас, балки КПСС Марказий Комитетига, партия газеталари ва журналларига тушган амалий таклифларнинг мажмуаси бўлиб, назарий марказларимизда — Марксизм-ленинизм институтида, Ижтимоий фанлар академиясида, уларнинг республикалардаги филиалларида, партия олий ўқув юртларида ишлаб чиқилган. Кейинги ойларда КПСС Марказий Комитетига бошланғич, маҳаллий партия ташкилотларидан, айрим коммунистлардан Уставнинг 40 тадан ортиқ тўла лойиҳаси, партия йиғилишлари ва партия Комитетлари пленумларининг Устав масалаларига оид минглаб қарорлари олинди. Буларнинг ҳаммаси Марказий Комитет комиссияларида диққат билан ўрганиб чиқилди ва пишиқтирилди, Сиёсий бюрода бир неча бор муҳокама қилинди.

Тайёрланган ҳужжат, бизнингча, асосан КПССни демократик ислоҳ қилиш йўллари ва усулларига устун қарашларни акс эттиради. Ҳужжатнинг бутун партияда муҳокама қилиниши кутилмоқда, шунинг учун биз бугун уни ишлаб чиқишнинг катта босқичига якун ясабгина қолмай, шу билан бирга унга оид ишларнинг янги босқичини бошлаб берамиз.

Биз Устав хусусида иш олиб борар эканмиз, жамиятда партиянинг ўрнини, унинг вазифаларини, шунингдек партия сиёсатини амалга ошириш шакллари, воситалари ва йўлларини қайта қуриш йилларидаёқ таркиб топган янгича тушунишга амал қилдик. Шу тариқа, биз ўз олдимизга мақсад қилиб қўйган янгиланган партия — инсонпарвар, демократик социализм партияси турмушининг асосий қонунига айланиши зарур бўлган ҳужжатни ишлаб чиқиш тўғрисида гап бормоқда.

XIX партия конференциясида баён этиб берилган партия ва давлат органлари вазифаларини фарқлаш принципи, партиянинг барча жараёнларнинг бевосита бошқарувчи негиз сифатидаги давлат системасидан аста-секин чиқиши ана шу янгича тушунишнинг асосини ташкил этади. Бошқача қилиб айтганда, бунда гап партия ўзининг дастлабки вазифасига қайтиши — жамиятнинг раҳнамо сиёсий кучи бўлиши, истиқболли ривожланиш йўлларини ишлаб чиқиши ва жамиятга тақдим этиши, уларни давлат ва жамоат структураларидаги коммунистлар орқали рўёбга чиқаришга эришиши тўғрисида бормоқда.

Биз янгиланган КПССни ўз фаолиятида Маркс, Энгельс, Ленин ғояларини ижодий ривожлантиришга асосланадиган коммунист маслакдошлар Иттифоқи деб, ишчилар синфи, барча меҳнаткашлар манфаатларини ифодаловчи социалистик йўлни танлаган партия, ўзининг программавий ҳаракат дастурида кўп миллатли совет жамиятини жипслаштириш учун курашаётган партия, деб биламиз.

Биз шуни маълум қиламизки, КПСС байналмилал позицияларда туриб, коммунистик ва ишчи, социалистик ва социал-демократик, либерал ва миллий демократик партиялар билан, тинчлик ва ижтимоий тараққиёт учун курашаётган барча ижтимоий кучлар ва ҳаракатлар билан ҳамкорлик қилади.

Шу тариқа, КПСС янгиланмоқда, ўзининг ғоявий-сиёсий асосида янги қиёфага эга бўлмоқда. Устав лойиҳаси КПСС Марказий Комитети Ҳаракат дастурининг қоидалари билан бирга баён этилмоқда. Ҳаракат дастурининг қоидаларида жамият иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ва маънавий турмушининг барча жиҳатларини ислоҳ қилиш шароитида партиянинг роли ва вазифалари янгича ифодалаб берилган.

Партияни бундай янгилаш жараёни қийин ва турличадир. Бир томондан, кўпгина партия ходимларининг, шунингдек партия оммаси бир қисмининг эскича кайфиятлари ва кўникмалари, бевосита идора қилиш вазифаларига интилиши бу жараёнга халақит бермоқда. Бундан воз кечиш кўп кишиларга сиёсий таъсирни йўқотиш, партиявий позициялардан маҳрум бўлиш, партияни умуман заифлаштиришдек туюлмоқда.

Бошқа томондан КПСС ривожининг бош йўлини уни парламент типидаги партияга ёки ҳатто чегаралари ювилган, одамлар расман аъзо бўлган қандайдир шаклсиз ижтимоий-сиёсий оқимга айлантириш деб, яъни ниҳоятда хилма-хил фракциячилар, гуруҳлар ва оқимлардан бичиб тикилган қурама лахтак кўрпа, деб билаётган маълум миқдордаги кишилар пайдо бўлди.

Албатта, демократик тартиблар, сайлов кампаниялари доирасида сиёсий раҳбарлик учун кураш энди КПССнинг асосий вазифаларидан бири бўлади. Ана шу вазифага мувофиқ тегишли Устав қоидаларини ишлаб чиқиш, партия иши усуллари ҳамда уни ташкил этиш шаклларини анча ўзгартириш зарур. Бундай янгиликлар партия Устави лойиҳасига киритилган. Эҳтимол, уларни қўшимча равишда ишлаб чиқиш ва ривожлантириш талаб қилинади. Буни лойиҳанинг муҳокамаси кўрсатади.

Бироқ ишнинг бошқа томонини ҳам ҳисобга олмаслик мумкин эмас. У шундан иборатки, ҳукмрон партия бўлган КПСС халқ олдида давлатимизнинг социалистик федерациямизнинг аҳволи учун, иқтисодиётдаги аҳвол учун, гражданларнинг хавфсизлиги, уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш учун, мамлакатимизнинг халқаро манфаатларига риоя этиш учун сиёсий жиҳатдан жавобгардир. Бу нарса биз учун енгил-елпи парламент ўйинларини принцип жиҳатидан истисно этади. Боз устига, худди шу нарса КПСС мамлакат бошидан кечираётган долзарб муаммоларни ҳал этишда қатнашишдан четланмаслигини, сиёсий раҳбарлик учун берилган мандатидан самарали фойдаланишга имкон берадиган жиддий сиёсат юргизишини талаб қилади.

Мен партиямизнинг жамиятдаги роли ва ўрни хусусида етилган ўзгаришларга қаршилик кўрсатаётганларга ва партияни ислоҳ қилишни амалга оширишга хоҳишимиз ва унга қатъий қарор берганлигимиздан фойдаланаётган кишиларга, партияни ўз йўлига буриб юборишни хоҳлаётган, сиёсий позицияларимизнинг пасайишига умидвор бўлаётганларга мутлақо «йўқ» дейиш керак, деб ўйлайман.

Биз КПССни янгилашнинг асосий йўлини унинг етакчилик роли йўқотилмаслигидагина эмас балки, аксинча, расман эълон қилинган ролдан жамият турмушининг барча соҳаларига самарали таъсир ўтказадиган сиёсий реалликка айланишида кўрамиз.

Давом этаётган барча муҳокамалар чоғида баъзи ўртоқларда шундай савол туғилади: бошланган ўзгаришлар ленинчи партиямизнинг дастлабки вақтдаги қиёфаси бузилишига олиб келмасмикин?

Ҳозир ушбу мавзуда кўп гаплар бўлмоқда. КПСС гўё, асос-эътибори билан эскириб қолди ва уни ўзгача фазилатга эга бўлган партия билан алмаштириш зарур, деган гаплар эшитилмоқда.

Шу муносабат билан КПССнинг номини ўзгартириб, уни социал-демократик, социалистик ёки бошқа партия номи билан аташ ғояси ўртага ташланмоқда. Ушбу ғоянинг моҳияти — КПСС номидан унинг пировард ғояси ва узоқ даврга мўлжалланган вазифалари келиб чиқадиган «коммунистик» деган тушунчани олиб ташлашдан иборат. Бундай таклифни қабул қилиб бўлмайди, деб ҳисоблайман. Ушбу таклифнинг амалга оширилиши КПССнинг ғоявий негизига жиддий зарба уради. КПССни олий мақсадлар партияси сифатида қўллаб-қувватлаётган кўпгина коммунистлар ва партиясизларни нохуш кайфиятга солиб қўяди.

Мабодо бу таклиф тўсатдан қабул қилинадиган бўлса, ушбу қадамнинг халқаро миқёсдаги оқибатларини ҳам кўра билиш керак. Бу нарса оғир шароитда коммунистик ғояларни ҳимоя қилаётган партияларнинг фаолиятига салбий таъсир этган бўлур эди.

Хуллас, КПССнинг ролини янгича тасаввур этиш унинг Уставини тубдан қайта қуриш заруриятини ҳам тақозо этади. Фақат Уставнигина эмас, айни вақтда бир қанча давлат ҳужжатларини, жумладан СССР Конституциясини ҳам тубдан қайта қуриш зарурати туғилади.

Шу муносабат билан Марказий Комитет СССР халқ депутатлари съездида Асосий Қонундаги партияга таааллуқли моддаларни ўзгартириш тўғрисида қонун лойиҳасини таклиф этиш ташаббуси билан чиқиши мақсадга мувофиқ кўринади. Сизда тегишли таклифлар бор. КПССнинг раҳбарлик роли тўғрисидаги, сиёсий системанинг ўзаги бўлмиш партия ҳақидаги қоидани олиб ташлаш ана шу таклифларнинг мазмунини ташкил этади. Асосий Қонунда КПСС ва бошқа сиёсий ҳамда жамоат ташкилотлари учун тенг имкониятлар берилишини — табиийки, уларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётда қонуний, демократик шаклларда қатнашишини, ўз программавий мақсадларини рўёбга чиқариш учун курашишларини ёзиб қўйиш керак. Бундай ўзгаришлар ҳам Марказий Комитетнинг Ҳаракат дастури лойиҳасида, ҳам Устав лойиҳасида ёзиб қўйилган партиянинг ролини янгича тушуниш ўзанида бўлади, деб ўйлайман.

Биз партиянинг янги Уставини таклиф қилар эканмиз, ички партия турмушидаги чуқур ўзгаришларни ҳам қонунлаштириб қўймоқчимиз. Бу ўзгаришлар КПССнинг қиёфасини янгилайди, унга чинакам халқчил тус беради. Ички партиявий муносабатлар бунда янги сифат касб этиши керак: демократия ва ўртоқлик, фикрларнинг хилма-хиллиги ва ошкоралик, озчиликнинг манфаатларини ҳурмат қилишни зарур партиявий интизом билан қўшиб олиб бориш мана шундай янги сифатлар бўлиб қолади. Айни вақтда партия умумий қонун асосида яшайдиган, мустаҳкам ва ягона ташкилот бўлиб қолиши ва унга кирувчи ҳар бир кишиш бу қонунга ихтиёрий равишда рози бўлиши кераклиги ўз-ўзидан равшан.

Устав лойиҳаси мантиқининг ўзида, унинг тузилиши ва ҳажмида демократиялашнинг мана шу йўли ифодалаб берилган. Янги Устав партия турмушининг асосий нормаларинигина баён этиб, коммунистларнинг мустақил ижоди учун кенг имконият очиб берадиган, партия ташкилотларининг ҳақиқий мустақиллиги кафолатини таъминлайдиган қисқагина бўлиши керак, деган кўпдан-кўп истаклар инобатга олинди. Янги Устав лойиҳаси амалдаги Устав ҳажмидан тахминан учдан бир баравар кичик бўлиб, ўнта бўлим ўрнига олтита бўлимдан ва 72 та параграф ўрнига 39 та параграфдан иборатдир. Гарчи кеча ўртоқлар билан суҳбатда бу ерда ҳам резервлар ҳали борлигини ҳис этдим.

Устав нормаларини ўзгартиришнинг асосий мазмуни шундан иборатки, коммунистнинг партия сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда, раҳбар партия ташкилотларини шакллантиришда, улар фаолиятини назорат қилишда иштирок этиши учун уни ниҳоятда кенг имкониятлар билан таъминлаб, партия турмуши марказига қўйиш керак.

Бу энг аввало КПССга аъзо бўлиш масалаларида ўз аксини топди. Бу ерда янги вазият вужудга келтирилмоқда. Биринчидан, КПСС аъзолигига қабул қилишдан тортиб, мазкур масалани узил-кесил ҳал этишга оид барча ҳуқуқлар одамларни бошқа ҳар қандай ташкилотлардан ҳам яхшироқ биладиган — бошланғич партия ташкилотларига берилади. Иккинчидан, номзодлик стажини бекор қилиш ва КПССга киришда тавсияномаларни албатта тақдим этиш кўзда тутилади. Учинчидан, партиядан ихтиёрий равишда чиқиш тўғрисидаги низом жорий этилади, бу эса партия ташкилотларининг КПСС сафларини мустаҳкамлаш, хулқ-атвори билан партияни бадном қилувчи, унинг Уставига зид бўлган кишилардан партия сафларини тозалаш ишларидан четлаштиришни билдирмайди, албатта.

Коммунистнинг вазифаларини номма-ном санаб ўтишдан воз кечиш таклиф қилинмоқда. Партия аъзосининг ҳуқуқлари, унинг партиявий ва гражданлик фаоллиги кафолати янада аниқроқ шакллантирилади.

Партияда сайланиш механизмини демократиялаш хусусидаги таклифлар ҳам коммунистларнинг ролини ошириш ғояси билан йўғрилган. Бу таклифларда бутун партия оммасининг мазкур жараёнда иштирок этиши кўзда тутилади. Муқобиллик, номзодларни қуйидан кўрсатиш принциплари, конференциялар ва съездларга делегатларни сайлашда барча коммунистларнинг бевосита иштироки, партия комитетларининг биринчи секретарларини пленумларда эмас, балки конференция ва съездларда сайлаш мустаҳкамлаб қўйилади.

Партия ташкилотларининг конференция ёки съездга делегатларни сайлаш билан бир вақтда юқори партия ташкилотлари таркибига номзодларга доир таклифлар

(Давоми иккинчи бетда).

МУДОМ БОР БЎЛСИН, НАВРЎЗ!

Азиз ўртоқлар!

Ўлкамизда тароватли баҳор шабадаси эсмоқда. Бу — шодиёна янгиланиш, яшариш, оламнинг гўзаллик буржига кириш онлари. Жумҳуриятимизнинг шаҳар ва қишлоқларида нашъунаволи байрамимиз — Наврўз тараддуди. Наврўз деҳқончилик, бунёдкорлик байрами! Қадим-қадимдан айнан шу куни ерга уруғ сепилган, янги-янги орзулар, яхши ниятлар билан янги йилга қадам қўйилган.

Наврўз азал-азалдан узоқ-яқиндаги элатларни бирлаштирган, халқларни бир-бирига яқинлаштирган. Наврўз қувончларини миллати, дини, мазҳаби, ирқидан қатъи назар, ҳар бир халқ, элат биргаликда баҳам кўрган, тантана қилган. Наврўз — дўстлик айёми!

Ўзбек халқининг қадим-қадимдан келаётган ажойиб бир одати бор. Улуғ айём кунлари ҳамма бир-бирини муборакбод этади, ёру дўстлар, оға-ини, қариндошлар гина-кудуратини унутиб ўзаро дийдор кўришадилар. Илгарилари бундай табаррук кунларда урушлар ҳам тўхтатилган. Меҳр-оқибат ришталари мустаҳкамланган, дилларни эзгулик, чароғонлик эгаллаб, одамлар бир-бирлари билан апоқ-чапоқ бўлиб кетишган. Наврўз халқимиз учун ардоқли қутлуғ анъанадир.

(Давоми иккинчи бетда).

МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи марказий сайлов комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисни комиссия раиси Т. Ҳ. Собитов бошқарди.

Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови юзасидан 4 март куни бўлиб ўтган такрорий овоз бериш якунларини кўриб чиқди. Такрорий овоз бериш 94 та сайлов округида сайлов тўғрисидаги қонуннинг 48 ва 52-моддаларига тўла мувофиқ равишда ўтказилди.

Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон ССРнинг 92 нафар халқ депутатини рўйхатга олди. Улар орасида 4 нафар аёл, 11 нафар ишчи, 1 нафар колхозчи бор.

Янги сайланган депутатлар орасида КПСС аъзолари ва аъзолигига кандидатлар — 83 киши, партиясизлар — 9 киши.

Депутатлар орасида республикада яшаб турган етти миллатнинг вакиллари бор.

Иккита округда гўё қонун бузилганлиги текширилиши муносабати билан такрорий овоз бериш натижалари қўшимча равишда маълум қилинади.

Марказий сайлов комиссияси 168-Фурқат сайлов округида сайлов тўғрисидаги қонунни бузиш фактларини кўриб чиқди. Округ сайлов комиссияси сайловолди ташвиқоти давомида, сайловчиларнинг рўйхатларини тузиш вақтида, овоз беришни уюштиришда қонуннинг бажарилишини таъмин этмаганлиги таъкидлаб ўтилди. Марказий сайлов комиссияси бу округдаги сайловни ҳақиқий эмас, деб топди. Халқ депутатлари Бухоро область Советига такрорий сайлов ўтказиш учун округ сайлов комиссиясининг янги ҳайъатини тузиш топширилди.

Марказий сайлов комиссияси мажлислар ўртасидаги даврда гражданлардан тушган хат ва аризаларни ҳамда бошқа масалаларни кўриб чиқди.

Комиссия ишида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Л. Ш. Беккулбекова қатнашди.

ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

САМАРҚАНД, 12 март (ЎзТАГ). Бугун янги чақириқ халқ депутатлари Самарқанд область Советининг биринчи сессияси бўлди. Унда ташкилий масалалар кўриб чиқилди.

Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари П. М. Абдураҳмонов халқ депутатлари область Советининг раиси этиб сайланди.

Т. Р. Қиличов Самарқанд область ижроия комитетининг раиси этиб тасдиқланди.

Сессия ишида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Т. Я. Шарипов қатнашди.

КПСС Марказий Комитети Пленумида

М. С. ГОРБАЧЕВ доклади

(Давоми. Боши биринчи бетда).

киритиш ҳуқуқи кўзда тутилган. Партия комитетларининг барча аъзолари ҳисоб бериб туриши, сайлаб қўйиладиган органдан ишончни оқламаган коммунистларни чақириб олиш, мазкур органни унинг ваколати тугагунига қадар тарқатиб юбориш, шунингдек партиядаги барча сайлаб қўйиладиган кишиларнинг ўз лавозимларида бўлиш вақтини икки ваколат муддати билан чеклаш мумкинлиги жорий этилади.

Партия турмушини демократиялаш нуқтаи назаридан Уставнинг партия ташкилий тузилишини тартибга соладиган нормалари ҳам янгиланмоқда. Партияни фақат территориал белгига қараб қуриш ҳақида таклифлар айтилди. Аммо бундай ёндашув партиянинг меҳнат коллективларидан ажралиб қолишига, унинг омма билан алоқасининг заифлашишига олиб борган бўлур эди. Шу сабабли партия тузилишининг ҳам территориал, ҳам ишлаб чиқариш белгиларини сақлаб қолиш кераклигини айтиш билан бирга биз барча поғоналардаги партия ташкилотларининг мустақиллигини оширишни асосий масала деб биламиз. Ҳозир партиявий ишга раҳбарликни маҳаллийлаштириш, шу тариқа партия сафларининг демократик бирлиги билан бирга бошланғич, маҳаллий партия ташкилотларининг, иттифоқдош республикалар Компартияларининг ҳақиқий мустақиллигини таъминлаш ҳаётий муҳимдир. Биз КПСС Устави партия структураси мана шу бўғинларининг мақомига тааллуқли энг асосий қоидаларнигина белгилаб, ўз ҳаракат дастурини ва сиёсий иш шаклларини ишлаб чиқиб, амалга оширишни, кўпгина структура, кадр, нашриётчилик масалалари, молиявий масалаларни ҳал этишни уларнинг ихтиёрига бериши лозим, деб ҳисоблаймиз.

Уставда партиянинг асоси бўлган бошланғич партия ташкилотига алоҳида эътибор берилган. Биз Устав нормаларида партия қуйи бўғинларининг КПСС сиёсатини ишлаб чиқишга тобора кўпроқ таъсир ўтказишини мустаҳкамлашга, юқори органларнинг, аппаратнинг улар фаолиятидаги икир-чикир ишларига аралашувидан халос этишга интилдик. Янги Устав бошланғич партия ташкилотларининг фаолият дастури ва шаклларини, ўз структурасини, йиғилишлар, сиёсий тадбирлар ўтказиш даврийлиги ва тартибини масъулият билан мустақил ҳал этиш имкониятига кафолат беради.

Устав лойиҳасида район, шаҳар партия комитетларининг фаол ишлашига қулайлик берадиган шароит яратишга кучли урғу берилган, бунга сизлар эътибор бергансиз, деб ўйлайман. Аҳоли ўртасида бевосита сиёсий иш юритадиган бошланғич ташкилотларга энг яқин турган партия структурасининг мана шу таянч бўғинлари ролини ошириш эндиликда ижтимоий турмушни демократиялаш жараёнидаги асосий йўллардан бири бўлиб қолиши керак, деб ҳисоблаймиз.

Шу нуқтаи назардан биз гўё Марказий Комитет билан бошланғич партия ташкилотлари ўртасидаги ортиқча тўсиқ сифатида район, шаҳар партия комитетларини, шунингдек область, ўлка партия комитетларини тугатиб юбориш тўғрисидаги таклифларни мақбул эмас, деб ҳисоблаймиз. Бундай «ислоҳот»нинг оқибатларини тасаввур этиш қийин эмас.

КПСС Марказий Комитети 400 мингтадан кўпроқ бошланғич ташкилот билан бевосита алоқа қилиб тура олмайди. Коммунистлар эса районлар, шаҳарлар, областлар, ўлкалардаги ишларнинг аҳволига таъсир ўтказиш имкониятидан маҳрум бўладилар, турғунлик даврларидан кўра ҳам кўпроқ маҳаллий манфаатларга ўралашиб қоладилар. Ҳатто халқ депутатлари Советларига сайловдаги сиёсий курашни ҳам улар бирон-бир тарзда самарали ўтказа олмайдилар, аниқ партиявий структурага қарши бўлган кимсалар чамаси айни шуни умид қилаётган бўлсалар керак.

Шарқий Европа мамлакатларининг тажрибаси ҳам район ва шаҳар бўғинлари бузиб ташланганидан айни кейин партия заифлашганидан далолат бериб турибди.

Биз партиянинг мавжуд структурасини бузиб ташлаш тўғрисидаги талабларга қарши чиқиш билан бирга, асло уни қотиб қолган ҳолда сақлаш тарафдори эмасмиз. Уставнинг шу масалага оид қоидалари ижодий ёндашувлар учун имконият беради. Партиянинг структурасини мамлакатнинг маъмурий-территориал бўлинишига қатъий равишда боғлиқ қилиб қўйишдан воз кечиш назарда тутилмоқда, бундай боғлиқ қилиб қўйиш илгари, партия комитетлари ўз регионларидаги жамики ишларни бошқариш билан шуғулланган пайтларда мутлақо ўринли бўлганлиги маълум. Партиянинг барча бўғинларига район, шаҳар комитетлари ва шу каби ташкилотларни тузиш ёки тугатишгача бўлган структура масалаларини ўзлари ҳал этиш ҳуқуқи берилади.

Биринчи марта Уставда партия ташкилотлари секретарларининг кенгашларини, партия клубларини ва мунозара марказларини ҳамда анъанавий партия структураси доирасидан чиқадиган бошқа ташкилий тузилмаларни ҳосил қилиш имконияти кўзда тутилмоқда. Бу, шубҳасиз, партия фаолиятини демократиялаш йўлидаги муҳим қадамдир, аслида у кейинги йилларда ўзимиз орттирган тажрибани Уставда мустаҳкамлаб беради.

Устав лойиҳасида партия қурилишидаги миллий жиҳатлар сифат жиҳатдан янги поғонада эътиборга олинади ва ҳал этилади. Миллатлараро муносабатларнинг ўткир муаммолари партияга ҳам таъсир қилди. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг ҳам ўз ўрталаридаги, ҳам марказ билан ўзаро муносабатлари масалалари юксак даражадаги долзарб масалалар бўлиб қолди. Янги ечимларни излаш пайтида баъзан энг катта мақсадимиз — КПССнинг яхлитлиги унутиб қўйилаётганлиги ташвишга солади, жумладан, КПССни федератив принцип асосида — иттифоқдош республикалар Компартияларининг иттифоқи тарзида қуришга ўтиш, КПСС Уставида иттифоқдош республикаларнинг Компартиялари кўнгилли равишда марказ ихтиёрига берадиган ҳуқуқларнигина мустаҳкамлаб қўйиш таклиф қилинмоқда. Айни вақтда иттифоқдош республика Компартияларининг республика коммунистлари ўртасида референдум ўтказиш йўли билан КПССдан чиқиш ҳуқуқини кўзда тутиш таклиф этилмоқда.

Бундай янгиликнинг оқибатларини тасаввур қилиш қийин эмас. Бу — КПССни миллий белгига қараб бўлиб юборишни билдирар эди, бунда ягона партиявий сиёсат юритиб бўлмайди, КПССнинг жамиятдаги жипслаштирувчилик, мувофиқлаштирувчилик вазифаларини рўёбга чиқариб бўлмайди, совет федерациясини, ССР Иттифоқини мустаҳкамлаш соҳасида биргаликда ишлаб бўлмайди.

Устав лойиҳасига асос қилиб олинаётган нормалар КПССни яхлит тарзда сақлаб қолиш имконини беради. Шу билан бирга бу нормалар иттифоқдош республикалар Компартияларининг янги мақомини мустаҳкамлайди, бу мақом уларнинг КПСС дастури ва Устави доирасидаги ҳақиқий мустақиллигини таъминлайди. Бу мустақиллик иттифоқдош республикаларнинг Компартияларига ўз дастурий ва норматив ҳужжатларини ишлаб чиқиш ҳамда шу ҳужжатларга мувофиқ ташкилий, кадр, нашриётчилик масалалари ва молиявий масалаларни ҳал этиш, ўз республикаларини ривожлантиришнинг барча соҳаларида сиёсий йўл ўтказиш имконини беради. Устав лойиҳасида КПСС Марказий Комитети Президиуми ва комиссияларининг иттифоқдош республикалар Компартияларига тааллуқли принципиал қарорлари шу республикаларнинг мухтор вакиллари иштирокида кўриб чиқилиши кераклиги, қабул этилган қарорга рози бўлмаган тақдирда эса иттифоқдош республика Компартиясининг Марказий Комитети баҳсли масалаларни муҳокама қилиш учун КПСС Марказий Комитетининг Пленуми чақирилишини талаб қилишга ҳақли бўлиши ҳам кўзда тутилган.

Республика Компартияларига тааллуқли муаммоларни ҳал этишга Устав лойиҳасида асос солинган принциплар ва ёндашувлар муносабати билан Россияда республика партия ташкилотини тузиш тўғрисидаги жуда муҳим масала ҳам кундаланг бўлмоқда. Россия системани вужудга келтирувчи қудратли омил сифатида Иттифоқ доирасида, Россия коммунистлари эса КПССнинг бирлиги ва яхлитлигини таъминлашда ўйнаётган алоҳида роль ҳақида гапиришга ҳожат йўқ.

Ҳозир Россиядаги кўпгина область партия ташкилотларида РСФСР Компартиясини тузиш тўғрисидаги масала жуда қатъий қилиб қўйилган. Масалан, Ленинград область партия комитетининг бизга берган маълумотига кўра, Ленинградда ўтказилган референдум давомида коммунистларнинг 80 фоизи РСФСР Компартияси тузилишини ёқлаб чиққан. Бу масалани республика коммунистларининг ўзлари ҳал қилишлари керак, деб ўйлаймиз.

Эсингизда бўлса, биз аввалги, кенгайтирилган Пленумда РСФСР партия ташкилотлари ўз йиғилишлари ва конференцияларида бу масалани муҳокама қиладилар, муҳокамани эса партия XXVIII съезди арафасида республика партия конференцияси якунлайди, деб келишиб олган эдик.

Ўртоқлар, бу конференцияни 19 июнь куни Москва шаҳрида ўтказиш сизларнинг муҳокамангизга тавсия этилади. Бу конференция РСФСР коммунистларининг умумий позициясини узил-кесил ишлаб чиқиб, уни партия съездига тақдим этиши керак. Шуни эътиборга олиб, конференцияга алоҳида делегатлар сайламаслик, балки РСФСР партия ташкилотларидан КПСС XXVIII съездига сайланган делегатларга тегишли ваколатларни бериш мантиқий бўлур эди. Улар қарор қабул этиб, шу қарорни съездда маъқуллатиб оладилар.

Биз бу масалани махсус равишда — Сиёсий бюрода бир неча бор ва Марказий Комитетнинг сўнгги Пленумида, XXVIII съездга Ҳаракат дастури лойиҳасини кўриб чиқиш доирасида муҳокама қилдик. Албатта, Россия партия конференциясига алоҳида делегатлар сайлаш, шу конференцияни ўтказиш, унда партия XXVIII съездида муҳокама қилиш учун мулоҳаза ва таклифларни ишлаб чиқиш йўлидан ҳам бориш мумкин. Аммо бунда Россия конференциясининг делегатлари тўпланиб, ўз таклифларини ишлаб чиққанидан кейин Россия партия ташкилотларидан сайланган съезд делегатлари келиб, Россия партия конференциясининг делегатлари маъқуллаган таклифларга қўшилиш ёки қўшилмасликлари номаълум бўлиб қоладиган вазият вужудга келмасмикан? Давомийлик ўрнига қандайдир чалкашлик келиб чиқиши ҳам мумкин. Шу сабабли биз тавсия этаётган таклиф мантиқийдир: Россия партия ташкилотларидан сайланган XXVIII съезд делегатлари съезддан икки ҳафтача аввал ўз конференциясига тўпланиб, бу масалаларни ўзлари муҳокама қиладилар, коллектив бўлиб таклифлар ишлаб чиқадилар ва съездда шу таклифларни ҳимоя қиладилар. Бизнинг назаримизда, Сиёсий бюронинг бу позицияси пухта ўйланган, бу позиция тўғри.

Бу конференцияни тайёрлашни КПСС Марказий Комитетининг Россия бюросига ва ўлка, область, округ, Москва шаҳар партия ташкилотларининг вакилларидан тузилган тайёргарлик комитетига топшириш мумкин бўлур эди. Бу айни лозим бўлган ишни таъминлайди, деб ўйлайман.

Назаримда, мана шундай ёндашувгина кейинги даврда бу соҳада вужудга келган ҳамма ташаббусларни ягона бир оқимга бирлаштириш ва бу катта муаммони амалий ҳал этишга тез киришиш имконини беради.

Устав лойиҳасида партиянинг олий органлари тўғрисидаги бўлимга киритилган қоидалар батафсил таърифлаб берилган.

Бу тушунарлидир. Маҳаллий партия ташкилотлари, иттифоқдош республикалар Компартиялари раҳбар органларидан фарқли тарзда партия олий органлари фаолиятини ташкил этишнинг норматив асосини КПСС Уставидан ташқари бошқа ҳар қандай ҳужжатлар билан белгилаб бўлмайдику, ахир.

Бу бўлимдаги янгилик, аввало партия Марказий Комитетининг кенгроқ кўламдаги ижроия органи бўлган КПСС Марказий Комитети Президиумининг таъсис этилишидир, мазкур Президиум таркибига ишчилар, деҳқонлар, зиёлилар, ҳарбий хизматчилар, партия ветеранларининг вакиллари сайланиши лозим, шунингдек иттифоқдош республикалар Компартияларининг раҳбарлари лавозимига кўра кириши керак. Президиум аъзолари сонини съезд белгилайди.

Партиянинг турли йўналишлар бўйича фаолияти масалаларини ишлаб чиқиши лозим бўлган, Марказий Комитет секретарлари бошчилик қиладиган КПСС Марказий Комитетининг доимий комиссияларини тузиш таклиф этилмоқда. Ҳозир мавжуд бўлган комиссиялардан фарқли равишда тузилажак комиссиялар ўз ваколатига кирадиган масалаларни ҳал этиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Партияда КПСС раиси ва унинг ўринбосарлари лавозимларини жорий этиш таклиф этилмоқда. Булар партия съездида сайланади. Улар КПСС Марказий Комитети органлари ишига кундалик умумий раҳбарликни амалга оширадилар, бу ишнинг келишиб олиниши ва самарадорлигини таъминлайдилар.

Бу ғоя КПСС Марказий Комитетининг Ҳаракат дастурида баён этилган, партия ташкилотларида муҳокама қилинмоқда. Коммунистларда бир қанча саволлар пайдо бўлди. Мен ана шу саволлардан бири ҳақида икки оғиз гапириб ўтмоқчиман, бу савол қуйидагичадир: бу партия органлари ишидаги коллегиалликка бирор бир тарзда путур етказмасмикан? Ўртоқлар, биз тўғри ғояни ифодаладик чоғи. Нега энди тўғри? Агар реалист бўлсак ва ҳаққоний таҳлил этсак — биз фақат шундай йўл тутишимиз мумкин, — кўпгина коммунистларнинг фикрича, партиядаги асосий раҳбар шахсларни коммунистлар бевосита сайлашлари керак. Шунинг учун ҳам қуйидаги таклиф пайдо бўлди: ана шу шахсларни партия комитетларининг пленумларида эмас, балки коммунистларнинг ўзи томонидан партия йиғилишларида, конференцияларда ва съездларда сайлаш керак. Модомики, конференциялар ва съездларнинг делегатлари партия округларидан, яъни бевосита бошланғич ташкилотлар томонидан сайланар экан, худди ана шу бошланғич ташкилотларнинг вакиллари биринчи шахсларни сайлаш хусусида худди ўша бошланғич ташкилотларнинг хоҳиш-иродасини ифода этадилар.

Келинг, буни муҳокама қилайлик. Назаримда, бу ғоя замирида коллегиалликнинг олий даражаси мужассам бўлган: бошланғич ташкилотдан тортиб, то олий даражадаги ташкилотгача партиядаги асосий шахслар коммунистларнинг назорати остида бўлади.

Шуни ҳам таъкидлаш керакки, КПСС Марказий Комитетининг доимий органи сифатида Марказий Комитетнинг ўзгартирилган секретариатини тузиш тарафдорлари ҳам бор. Бу ерда, Пленумда шу масалани ҳам муҳокама қилиш лозим, деб ўйлайман.

СССР Қуролли Кучларида коммунистларнинг катта отряди хизмат қилмоқда. Бу ерда партиявий ишнинг ўзига хос хусусиятлари ҳам борки, буларни КПСС Уставини ишлаб чиқишда эътиборга олиш лозим бўлади.

Инқилобий қайта қуриш принциплари негизида сифат жиҳатдан янги қуролли кучларни бунёд этишда армиядаги партия ташкилотлари ва сиёсий органларнинг мавқеини кўтариш учун бутун партиявий-сиёсий ишни янгилаш, ҳарбий коллективлар ҳаёти ва фаолиятини демократиялаш лозим. КПСС Уставининг армиядаги партия ташкилотларига дахлдор нормалари ҳам худди ана шуларга хизмат қилиши керак.

Армия структураларини шу тахлитда қайта қуриш жўнгина қайта қуриш бўлмайди, албатта, ўртоқлар, лекин ана шундай қайта қуриш етилиб турибди ва унга киришиш керак. Биз бу ерда, Марказий Комитет Пленумида ана шу жуда муҳим масала хусусида фикр алмашув бўлишига умид боғлаб турибмиз.

Партия съезди сайлайдиган ва съездга ҳисоб бериб турадиган КПССнинг марказий Назорат-ревизия комиссиясининг тузилиши партияни демократиялашга, уни сиёсий ва маънавий жиҳатдан янгилашга хизмат қилади.

Ҳаёт шундан далолат бериб турибдики, партия назорати ва ревизия ишининг ҳозир мавжуд бўлган системаси ўз юмушини бажариб бўлди. Буни кўп жиҳатдан шу билан изоҳлаш мумкинки, ҳаётда ва Уставда назорат ва ревизия органларига иккинчи даражали роль ажратилган. Ушбу органлар зарур мустақилликка эга эмаслар. Жойлардаги кўпгина партия комиссиялари асосан партия комитетлари секретарларининг топшириқларини бажариш билан банддирлар, ревизия иши эса, одатда, партия аппаратининг молия-хўжалик бўлинмалари раҳбарлигида амалга оширилмоқда.

Ҳаётнинг ўзи шуни тақозо этмоқдаки, партия тузилишида марказда ягона, мустақил, сайлаб қўйиладиган назорат органи ва жойларда шунга яраша тегишли органларни ташкил этиш зарур. Бу XIX партия конференциясининг қарорларида назарда тутилган эди, эндиликда эса бу КПСС Устави лойиҳасида ўз ифодасини топмоқда.

Бундай тадбир партияда «икки марказ»ни вужудга келтиради, деб ҳадиксираб турганлар ҳам бор. Марказий Комитет Сиёсий бюроси бу масалани бир неча бор муҳокама қилди ва бундай ҳадиксирашни асоссиз деб ҳисоблайди, чунки янги назорат органи зиммасига раҳбарлик вазифалари юкланмайди.

Унинг бутун фаолияти программавий ҳужжатлар ва КПСС Устави, съездлар ва конференциялар қарорлари қандай бажарилаётганини, партия бюджети қандай ижро этилаётганини, партия интизоми ва ахлоқ-одобига нечоғлик риоя этилаётганини назорат қилишга, коммунистларнинг шикоят, аризаларини кўриб чиқишга қаратилади. Марказий Назорат-ревизия комиссияси демократик қиёфага эга бўлади, у ўзининг ҳисоб бериб турадиган ижроия органи — президиум ва унинг ҳамраисларини сайлайди.

Биз, ҳойнаҳой, мен қуйида баён этмоқчи бўлган масъулиятни ўз зиммамизга олишимиз мумкин бўлур эди — келинглар, маслаҳатлашиб кўрайлик: партия XXVIII съездига тайёргарлик даврида, яъни КПСС Уставига тегишли ўзгартишлар киритилишидан илгари район, шаҳар, округ, область, ўлка партия ташкилотлари ва иттифоқдош республикалар Компартияларининг конференциялари ва съездларида ана шу партия комитетларининг назорат-ревизия комиссияларини тузишга ижозат берсак қандай бўларкин. Ҳозир тажриба тариқасида ана шундай иш ўтказилмоқда. Орттирилган тажрибага таяниб, КПСС Уставига киритиладиган таклифлар тақдим этилмоқда.

КПССнинг янги Устави лойиҳасида акс этган мазкур комиссияларнинг вазифаларига, шунингдек Пленумимиз муҳокамасига тақдим этилган КПССнинг марказий Назорат-ревизия комиссияси тўғрисидаги низом лойиҳасига таяниб, конференциялар ва съездларда комиссиялар тўғрисидаги низомни тасдиқлаш мумкин бўлур эди. Агар эътирозлар бўлмаса, бу ёндашувни Марказий Комитет Пленуми қарорида акс эттириш мумкин бўлур эди.

КПССдаги демократик қайта қуриш асосида Устав лойиҳасида партия бюджетини ташкил этиш ва сарфлаш практикасида жиддий ўзгартишларни рўёбга чиқариш назарда тутилмоқда. Бошланғич партия ташкилотлари ҳозир ҳамма жойда ўзлари йиғаётган партия аъзолик бадалларининг 50 фоизгача бўлган қисмини ўз ихтиёрларида қолдиришни талаб қилишаётган эди. Эндиликда бу талаб рўёбга чиқариляпти.

Партия ташкилотлари фаолиятида бир қанча янги вазифалар ҳамда сиёсий куч-ғайратлар сарфланиши лозим бўлаётган соҳалар пайдо бўлаётган ҳозирги шароитда бу чора ўз вақтидаги ва тўғри чора бўлади деб ўйлайман. Бюджетни ташкил этиш ва партия маблағларини сарфлаш билан боғлиқ бўлган барча масалаларнинг очиқ-ойдинлиги тўғрисидаги қоида партия Уставига киритилмоқда. Бундан буён партия бюджети КПСС Марказий Комитетининг Пленумларида кўриб чиқилади ва тасдиқланади ҳамда шундан кейин бюджет матбуотда эълон қилинади.

Устав лойиҳасида аъзолик бадаллари тўлашнинг янги жадвали таклиф этилмоқда. Ушбу жадвал коммунистларнинг кўпгина таклифлари ва истаклари инобатга олиниб тузилган. Тўғри, партия аъзоларининг айрим тоифаларини бадал тўлашдан озод қилиш тўғрисида ҳам таклиф тушган эди. Бундай чора партиямиз анъаналарига монанд эмасдек кўринади. Ушбу таклифни коммунистлар қабул қилишмаган бўлур эди, деб ўйлайман. Шунинг учун ҳам лойиҳада айрим тоифалардаги партия аъзолари учун рамзий аъзолик бадалини белгилаш назарда тутилган, бу, ҳойнаҳой, мазкур ҳолда зарур бўлган энг мақбул йўлдир.

Устав лойиҳасининг айрим янги қоидалари таърифини якунлар эканман, шуни таъкидламоқчиманки, ушбу янгиликларни партия ҳозирги тараққиётининг, уни тубдан янгилашнинг объектив эҳтиёжлари тақозо этмоқда. Устав лойиҳасида ана шу айрим янги моддаларни ифодалар эканмиз, биз коммунистлар муҳокамасига шундай ҳужжатни тақдим этишдан умидвормизки, токи бу ҳужжат ички партиявий муносабатларни қайта қуришга йўналтирсин, мазкур қайта қуриш партияни кенг кўламда демократиялашни жамиятимизнинг авангард кучи сифатида партиянинг уюшқоқлиги ва унинг ишга шайлигининг ўсиши билан пайванд этсин.

Ўртоқлар! Съездга тайёргарликнинг айрим масалалари хусусида ҳам тўхтаб ўтишга ижозат берсангиз. Съездни 1990 йил 2 июль куни Кремлнинг Съездлар саройида чақириш таклиф этилади.

Съезднинг кун тартиби КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленумида тасдиқланган эди. Кун тартибини КПССнинг «Инсонпарвар, демократик социализм сари» Ҳаракат дастури тўғрисидаги масала билан тўлдириш таклиф этилади. Марказий Комитет докладида КПСС Ҳаракат дастури ва Устави лойиҳалари билан алоқадор барча масалаларни баён этиш тўғрисида ҳозирнинг ўзидаёқ келишиб олиш мумкин бўлур эди. Таклиф этилаётган кун тартиби съездда ташаббускорлик йўли билан ёки бошқа тартибда резолюцияларнинг турли лойиҳалари ҳам тақдим этилиши мумкинлигини истисно этмайди, албатта. Биз съезд ижодий муҳитда ўтишига ёрдам беришимиз керак.

Биз съездда вакиллик нормасини ва делегатлар сайлаш тартибини белгилаб олишимиз керак. КПССнинг XXVII съездига 3670 нафар партия аъзосидан бир делегат сайланган эди. Ўтган давр мобайнида партия ўсди. 1990 йилнинг 1 январида партия аъзоларининг сони 18,8 миллион кишини ташкил этди. Шуни ҳисобга олиб, XXVIII съездга 4 минг нафар партия аъзосидан бир делегат сайлаш таклиф этилади. Ҳисоб-китобларга қараганда, бу съездда қарийб 4700 делегат бўлишига имкон беради.

Делегатлар сайлаш тартиби хусусида биз шунга асосланишимиз керакки, партия ташкилотларига демократик нормаларга амал қилиб, ўз масалаларини ўзлари ҳал этишлари учун катта эрк берилиши лозим.

Кўпгина партия ташкилотларидан, айниқса шаҳарлардаги партия ташкилотларидан съездга делегатларни партия округлари бўйича сайлаш тўғрисида таклифлар тушди.

Делегатлар сайлашнинг илгариги тартиби тарафдорлари ҳам бор, бу, аввало, жуда катта территорияларда ишлаётган партия ташкилотларига дахлдордир. Партия комитетлари, шаҳар ва район партия комитетлари секретарларининг катта гуруҳи билан учрашув чоғида бу масалалар кўтарилган эди. Улар ишининг конкрет шарт-шароитлари, ҳар қалай, бу ишдаги ёндашувларга ўз таъсирини ўтказади, албатта.

Марказий Комитет Сиёсий бюроси КПСС XXVIII съездига делегатлар сайлашнинг қайси тартиби мақбулроқ бўлишини партия ташкилотларининг ўзлари белгилаши ҳуқуқини уларга бериш мумкин, деб ҳисоблайди.

Тўғри, бу хусусда танқидий фикр-мулоҳазалар ҳам айтила бошлади. Лекин бу ҳозирги ижтимоий-сиёсий жараёнга хос бўлган хусусиятдир: дарҳақиқат барча таклифларга у ёки бу тарзда шубҳа билан қаралмоқда. Кечагина партия ташкилотларига делегатларни қай йўсинда сайлаш ҳуқуқини беришни таклиф этаётган кишилар бугун бундай демоқдалар: маҳаллий партия органлари партия ташкилотларига буйруқ бермасликлари учун пленум кўрсатма бериши лозим. Хуллас, бухоролик Хўжа Насриддиннинг куни бот-бот бизнинг бошимизга тушиб турибди: афанди эшакка миниб кетаётганини кўрган ҳалойиқ жониворга жабр бўлибдику, деб Насриддинни койиган экан; афанди эшакни елкасига ортиб йўлга равона бўлганида эса: «қари эшак хўтикни кўтариб олибди-ку» деб, яна мазах қилишибди.

Биз партияда ҳақиқатан ҳам демократик сайлов бўлиши, жамиятимиз тараққиёти ва партияни ислоҳ қилиш масалаларини ҳал этиш масъулиятини ўз зиммасига оладиган партия ташкилотларининг вакиллари сайланишини ҳисобга олиб, барча ишларни расамади билан оқилона ҳал этишимиз керак.

Марказий Комитетнинг партия қурилиши ва кадрлар билан ишлаш сиёсати масалалари комиссиясининг шу хусусдаги таклифлари матбуотда эълон қилинган эди, коммунистлар бу таклифларни умуман қўллаб-қувватладилар. Марказий Комитет бугун шу таклифларни муҳокама қилиб, тегишли қарор қабул қилса тўғри бўлади, деб ўйлайман.

Партия съездига тайёргарлик чоғида бу иш кенг партия фаолларига суяниб, амалга оширилсин, деб талаб этаётган коммунистларнинг қўпдан-кўп истакларини инобатга олиш лозим бўлади. Марказий органларга кирмайдиган коммунистларни, аввало, бошланғич партия ташкилотларининг секретарларини, маҳаллий партия ташкилотларининг ходимларини, олимларни Марказий Комитет комиссияси орқали Марказий Комитет Ҳаракат дастури ва КПСС Устави лойиҳалари юзасидан мунозаралар материалларини умумлаштиришга ва тегишли таклифлар ишлаб чиқишга дарҳол жалб этиш зарур. Бу демократик йўл бўлади ва давр руҳига мос бўлади, деб ўйлайман.

Съездга делегатлар сайланиб бораверишига қараб, улар орасидан КПСС съездининг асосий ҳужжатлари ва қарорларини ишлаб чиқиш, съездни ўтказиш тартиби, унинг мажлислари иш тартибини ишлаб чиқиш юзасидан иш комиссиялари ва группалар тузиш мақсадга мувофиқ бўлади. Бундай ёндашув съездга тайёргарлик янада самарали ва демократик йўсинда бўлишини таъминлайди.

Энди партиядаги ҳисобот сайлов кампанияси ҳақида гапирмоқчиман. Марказий Комитетнинг аввалги Пленумида Сиёсий бюро, Пленум қатнашчилари съезд арафасида партиянинг барча бўғинларида батафсил ҳисоботлар ва сайлов бўлсин, буларда Марказий Комитетнинг Ҳаракат дастури ва КПСС Устави лойиҳалари хусусида кенг мунозара бўлсин, деган фикрни билдиришган эди. Лекин бу нуқтаи назар ҳамма ерда ҳам қўллаб-қувватланмади. Бир қанча партия комитетлари ҳисобот ва сайловни съезддан кейин ўтказишни талаб қилмоқдалар. Бу тўғри бўлмаса керак, деб ўйлаймиз. Бунинг боиси бор, албатта.

Маълумки, бир қанча партия ташкилотларидаги аҳвол беқарор бўлиб турибди. Баъзан митингларда ҳис-туйғуларнинг жўш уриб кетиши у ёки бу областда, районда партиявий раҳбариятни алмаштириш учун кифоя қилган эди. Нима бўлганида ҳам партия органлари ишидан одамларнинг қониқмаётгани шу воқеаларга сабаб бўлди. Ҳокимиятнинг республика ва маҳаллий органларига бир қанча жойларда бўлган сайлов ҳам шундан далолат бераётганини айтиб ўтиш керак бўлади.

Худди ана шундай вазиятда партиянинг барча раҳбар органлари — бошланғич ташкилотнинг партия бюросидан тортиб, КПСС Марказий Комитетигача — ҳисоботлар ва сайловдан ўтиши лозимлигидан ва коммунистларнинг ишонч ёрлиғини олиши кераклигидан бўйин товлаб бўладими, ахир! Вазият шундай қилиш зарурлигини тақозо этяпти деб ўйлайман.

Ҳисобот-сайлов йиғилишларида, конференцияларда ва съездларда партия ташкилоти фаолиятининг барча жиҳатлари батафсил таҳлил қилиниши, қайта қуриш учун қандай юмушлар бажаргани ҳақида ҳисоботдан ҳеч ким четда турмаслиги керак. Акс ҳолда съездга тайёргарлик коммунистларга дахлдор бўлмай қолади, партия сафларида бундан буён ҳам ишлашни истаётган ҳар бир киши зиммасига партия тақдири учун тушаётган масъулият ҳиссини коммунистлар охиригача англаб олишига имконият бўлмайди. Бунинг устига, бу ҳол партиянинг ўзида ҳам, умуман жамиятда ҳам съезд арафасида коммунистлар олдидаги ҳисоботга чап беришни истаётган «аппаратнинг ҳийласи» деб қабул қилиниши мумкин.

Бу масаланинг бир жиҳатидир. Иккинчи жиҳати шундаки, барча даражадаги партия органлари ҳозир, айниқса янги кучларга, ишнинг сиёсий усулларини эгаллаб олган, калтабинлик ва ташкилий уқувсизликдан холи бўлган, социализм ишига садоқатли, қайта қуриш авлодига мансуб раҳбар кадрларга муҳтождир. Партияга сиёсий жангчилар, ғайрат-шижоатли дадил одамлар ҳар қачонгидан кўра зарурдир, бу кишилар партия органи бюрократик, амалдорлик аппаратидир, деб ижтимоий онгда таркиб топган тасаввурни ўзгартиришга қодир бўлишлари керак.

Ҳисоботлар ва сайлов чоғида партия тўғрисида, социализм тўғрисида ҳалол, очиқ-ойдин гап бораётган муҳитдагина амалий ҳаракатлар режаси таркиб топиши, съездга эса қайта қуриш учун ҳақиқий курашчилар делегат қилиб сайланиши мумкин. Ҳисобот-сайлов кампаниясининг сиёсий бисотига суянибгина, съездда узуқ-юлуқ гаплар ва пинҳоний сиёсий найранглардан холи бўлган ҳақиқатан ҳам ижодий, ҳақиқий ишонч вазиятини вужудга келтириш мумкин.

Ниҳоят, съездга қадар сайлаб қўйиладиган шундай органларга эга бўлишимиз керакки, бу органлар қабул қилинган қарорлар учун, жумладан съездда қабул қилинган қарорлар учун ҳам, бу қарорларни амалда рўёбга чиқариш учун ҳам бутун масъулиятни ўз зиммаларига олсинлар. Шундай қилингандагина партиявий сўз билан иш бир-биридан ажраб қолмайди.

Ҳисоботлар ва сайловни съезддан кейинги даврда ўтказишга тарафдор бўлган кишилар, КПСС Уставига тегишли ўзгартишлар киритилмаса, раҳбар органларни демократик йўсинда, муқобил негизда сайлаб бўлмайди, демоқдалар. Аммо партия ташкилотларига раҳбар органларни қуйидан бўладиган таклифларни ҳисобга олиб, сайлаб қўйишдек тартиб ўрнатишга ҳеч нима халал бермаяпти, шундай қилиб бюллетенга мандатлардагига нисбатан кўпроқ номзодларни киритиш керак. Йиғилиш, конференция, съезд партия ташкилотларининг олий органларидир ва улар ўз раҳбарлари комитет пленумида сайланадими ёки йиғилиш-конференция, съезднинг бевосита бутун состави томонидан сайланадими — буларни ўзлари белгилашга ҳақлидирлар. Пленумимиз шу хусусда қарор қабул қилиши ҳамда шундай қилиб, коммунистларнинг шубҳаларини бартараф этиши мумкин, деб ўйлайман. Партия комитетлари ҳисоботлар ва сайлов июнь ойида якунланишини ҳисобга олиб, бу кампания навбатини ўзлари белгилаб олишлари мумкин бўлур эди.

Съездга тайёргарликнинг ташкилий жиҳати билан боғлиқ асосий масалалар ана шулардир.

Ўртоқлар!

Марказий Комитетнинг мазкур Пленуми КПСС XXVIII съездига тайёргарликнинг биринчи босқичи якунланган маррани белгиламоқда, бу хусусда асосий қарорлар қабул этилди ҳамда программавий ва Устав ҳужжатлари партия ҳукмига ҳавола қилинмоқда. Янги босқичда съездолди лойиҳаларининг умумпартиявий, умумхалқ муҳокамасини авж олдириш, ҳар бир коммунистни туб партиявий масалаларни ҳал қилишга жалб қилиш керак бўлади.

Мазкур лойиҳаларда баён этилган ғоялар ва таклифларни коммунистлар қизиқиб, жонкуярлик билан кутиб олишларига ишончим комил, бу лойиҳалар ҳисобот-сайлов йиғилишларида, конференциялар ва съездларда жиддий фикр юритиш, ҳаётий ишлар тўғрисида, партиямизнинг келажаги ҳақида, мамлакатимизнинг истиқболи тўғрисида жиддий фикр юритиш учун яхши негиз бўлиб хизмат қилади.

МУДОМ БОР БЎЛСИН, НАВРЎЗ!

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Бундай байрамлар бошқа халқларда ҳам бор. Инсоният борки, улуғ айём кунлари дастурхон тузаб, меҳмон кутади, дўсту биродарларини чорлайди. Меҳмон — отангдан улуғ, дейди халқимиз. Шу боис меҳмоннинг ёшига, даражасига, миллати ва динига эътибор берилмайди, барчага бирдай иззат-икром кўрсатилади. Қўлига сув қуйиб, оққўнгиллик рамзига айланган оппоқ сочиқ тутилади. Бинобарин, Наврўз меҳмондўстлик айёмидир!

Ота-боболаримизнинг эзгу одатларига амал қилиш, уларни келгуси авлодларга етказиш ҳар биримизнинг фарзандлик бурчимиздир. Ота-боболаримиз бизга миллат айирмаслик, барча халқлар башарият фарзанди эканлиги ҳақида таълим-тарбия бериб келганлар. Инсоният тарихига назар солсак, ҳеч қачон ҳеч бир миллат маҳдуд яшамаганини кўрамиз. Эллар-улуслар ҳамиша бир-бирларидан куч ва рағбат олиб, илм ва ҳунар ўрганиб келганлар.

Ақлу заковат соҳиблари ўз фаолиятларини ҳамиша инсониятнинг бахт-саодати, эл-улуснинг ўзаро ҳамкорлиги, халқларнинг тинч, осойишта ва фаровон турмуш кечиришлари учун бағишлаганлар. Наврўз — байналмилал айём!

Инсон ҳаётининг асл маъноси одамийлик фазилатларини кўрсатишга, ўзининг бутун куч-қудратини, истеъдодини, халқ манфаати йўлида эзгу ва хайрли ишларга сафарбар этишдадир. Мамлакатимизда ошкоралик ва демократия истиқболларига кенг йўл очиб берган партия ва ҳукуматимиз бугунги кунда барча имкониятларни ана шу мақсадларга қаратмоқда.

Ҳар бир хонадонимизнинг осойишталиги, турмушимизнинг тўкин бўлиши учун, асл одамийлик учун кураш ҳаммамизнинг ва ҳар биримизнинг асосий ва муқаддас матлабимиз бўлмоғи зарур. Зотан, Наврўз қалбларга ёруғ истиқбол уруғини сочиш айёмидир!

Наврўзи олам ташриф буюрганида кун ва тун салтанати тенглашади. Бунда теран рамзий маъно бор. Наврўз келтирган тенглик ва адолат ҳамма жойда осойишталик ва хуррамлик, тинчлик ва фаровонлик барқарорлигини тақозо қилади. Наврўз адолат ва тенглик айёмидир!

Муҳтарам ҳамюртлар, азиз элдошлар!

Мамлакатимиз масъулиятли дамларни бошидан кечирмоқда. Зиммамизда ижтимоий-иқтисодий ҳаётимизни замон талаблари даражасига кўтаришдек кечиктириб бўлмайдиган вазифалар турибди. Бу вазифалар ҳар биримиздан ғоят чуқур масъулият, ҳар қачонгидан ҳам аҳиллик ва ҳамкорликни талаб қилади.

Жумҳуриятимизнинг ишчилари, деҳқонлари, зиёлилари! Ота-оналар, опа-сингиллар, келажагимиз бўлган ёшлар, нури-дийдаларимиз, келинг, ҳаммамиз бир бўлиб, қўлни қўлга бериб, моҳиятан эзгу ва хайрли ишларга сафарбарлик айёми бўлган қадимий ва навқирон умумхалқ байрамимиз Наврўзни гина-кудурат ва адоватсиз, халқимизга хос бағри кенглик, меҳригиёлик билан ўтказайлик.

Яхшилик нур келтирар, Наврўз қуёши ҳар бир хонадонга, ҳар бир киши қалбига яхшилик, меҳр-оқибат, эзгулик нурларини сочаверсин!

НАВРЎЗ БАЙРАМИНИ ЎТКАЗУВЧИ РЕСПУБЛИКА ТАШКИЛИЙ ҲАЙЪАТИ.

ЕР УЗОҚ МУДДАТГА БЕРИЛСА...

Деҳқонга савол: Сизга қайси усул маъқул?

ШУ КУНЛАРДА уч-тўрт деҳқон суҳбатлашиб қолишса, улар мусохабаси, албатта, ижара баҳсига бориб тақалади. Кимдир ижаранинг афзаллиги, унинг самарасидан мамнун бўлиб гапирса, бошқаси унинг муаммоларидан сўз очади. Мана, уч йилдан бери оиламиз билан ижара асосида пахта экаяпмиз. Меҳнатимиз наф бераяпти.

Менинг фикримча, партия ва ҳукуматимиз бу тадбир билан қишлоқ меҳнаткашларига кўпроқ манфаат келтиришни ўйлаяпти. Аммо ижара пудратини тўла тушуниб етмаганимиз учунми ёки маҳаллий раҳбарларнинг хўжалик юритиш услуби ҳар хил бўлганлиги оқибатидами, бу услуб гоҳо қондага тўғри келиб, гоҳо тўғри келмай қолиши ҳоллари учраб турибди.

Кўп йиллардан бери шу колхоз устахонасида темирчилик қилардим. Оиламиз ҳам катта. Ўн бир нафар фарзандимиз бор. Умр йўлдошим Раҳбархон ҳам хўжаликда ошпазлик қилади. Иккаламизнинг 230—250 сўм атрофидаги маошимиз билан оила тебратиш қийин бўлиб қолди. Очиғи, биримиз икки бўлмасди. 1987 йил бошида колхоз раиси иш устига келиб қолди. Ҳол-аҳвол сўрашгач «оилангиз катта, ижарага ер олишни бир ўйлаб кўринг» деди. Бу таклифни оила аъзоларимиз билан обдон маслаҳатлашдик. Фарзандларимиз Абдухалил, Зарифа, Зуҳраларга бу таклиф маъқул тушди. Шундай қилиб, хўжалик билан оиламиз ўртасида шартнома тузилди. Бизга 15 гектар ер ажратиб беришди.

Биринчи йили меҳнат анча оғир бўлди. Еримиз тошлоқ ва серўт бўлганлигидан уч-тўрт бор чопиқ қилишга тўғри келди. Чопиқ кўп бўлгач, ғўзалар тез сувсаб қолаверди. Лекин қийинчиликни енгдик. Ҳар ҳолда йил якуни ёмон бўлмади. Шартномадаги 30,5 тонна ўрнига 51 тонна пахта топшириб режани 148,7 фоизга бажардик. Пулга чаққанда 32 минг 300 сўмлик маҳсулот олинди. 13 минг сўм соф даромад қилдик. Ҳеч қачон оиламиз билан бир йилда ана шунча мўмай даромад қилганимизни эслай олмайман.

Ҳайдов олдидан ерга етарлича ўғит солдик. Кузги шудгорни дала бошида туриб кўнгилдагидек ўтказдик. Эрта баҳорда чигит экишдаги барча қондаларга амал қилишга уриндик. Техника хизмати, минерал ўғит харажатларини иложи борича камайтириш йўлларини қидирдик.

Ниҳоллар бир текис униб чиқиши биланоқ кетма-кет икки марта культивация ўтказиб тупроқни майинлаштирдик. Шу билан ғўзамизни ўт босиши олдини олдик. Ўтган йилгидай экинни минерал ўғит билан уч марта эмас, атиги бир марта озиқлантирдик. Асосан чиритилган гўнгдан фойдаланилди. Маълумки бундай гўнг ерни юмшатиш билан бир қаторда тупроқ таркибидаги намликни ҳам сақлайди. Ғўзалар шонага киргач қатор ораларига шарбат оқиздик. Шу тариқа 1988 йилда деҳқончилигимиздаги меҳнатимиз анча самарали бўлди. Ҳар гектардан 38,2 центнердан, жами 58 тонна ҳосил йиғиштириб олдик. Оиламиз 18 минг сўм даромад қилди. Бизни «Жигули» автомашинаси билан мукофотладилар. Моддий манфаатдорлигимиз ошди. Турмуш шароитимиз яхшиланди. Ҳозир уйимизда рангли телевизор, холодильник, магнитофон бор. Иккита соғин сигир, новвос боқяпмиз. Қўйинг-чи, камчилигимиз йўқ. Шундай бўлгач, албатта, янада унумли меҳнат қилишга ҳаракат қиламиз-да!

Деҳқончилик борасида тажрибамиз ҳам анча бойиб қолди. Ер билан қандай муомала қилишни биламиз. Асосийси уни бегона ўтдан тозалаб, қувватини ошириб олдик. Энди ҳосил талаб қилсак бўлади. Гапимнинг исботи: ўтган 1989 йилда ҳар гектар ердан 39 центнердан ҳосил олиб колхозга 41 минг 200 сўмлик хом ашё тайёрлаб бердик. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда бу йил 22 минг сўмдан кўпроқ соф фойда олишимиз мумкин. Бу ижаранинг афзаллиги эмасми?

Мен-ку, ўз ишларимдан кўнглим тўқ. Қани энди ҳамма жойда ҳам иш шундай бўлса! Газета, радио ва телевизорда ижара ҳақида кўп гаплар айтиляпти. Асосан деҳқоннинг ижарадан моддий манфаатдор эканлиги мақталаяпти-ю, унинг муаммолари ҳақида кам фикр юритилаяпти. Бизнинг шароитимизда ижара пудратини кенг жорий қилишга имконият бор. Ер ҳам етарли. Бироқ назаримда айрим деҳқон ва раҳбарлар меҳнатнинг бу усули имкониятларини ҳали тўла тушуниб етганлари йўқ. Бунинг устига жойлардаги ижарачига эътибор суст. Иш айни қизиган пайтда гоҳо техника етишмайди, гоҳ сув танқис бўлиб, ҳосилнинг маълум қисми нобуд бўлади. Тажрибасизроқ деҳқонга мутахассислар кўмаги кўнгилдагидек эмас. Натижада йил бўйи тер тўккан меҳнаткаш мақсадига эришолмайди.

Менимча, ижарачига бериладиган ер унинг шахсий мулкига айланиши керак. Унга ишонч кўзи билан қаралиши лозим. Менга ўхшаган имконияти бор оилаларга ерни 10—15 йилга қўрқмай бериб қўйилса, қандай ишлаш, қайси экинни экишни, қанақа яшашни ўзлари билишарди. Негадир шундай қилинмаяпти. Ижарачиларга ер фақат бир йилга бериляпти, холос.

Звено, бригада пудрати ҳам ўзини оқлаяпти деймиз-у, аслида кўп ҳолларда бу усул қаноатлантираётгани йўқ. Амалдаги пудратда 100 гектар ерга 60—70 ишчи кучи тўғри келиб, ҳар оилага ярим гектардан, бир-бир ярим гектаргача бўлиб берилади. Асосий меҳнат деҳқон зиммасида бўлгани билан унга кетган харажат хўжалик ҳисобидан. Ғалвир сувдан кўтарилгач, деҳқон даромади 600—700 сўмдан ошмайди. Бундай даромад билан рисоладагидек тирикчилик қилиш мумкин эмаслигини ўз бошимдан кечирганман.

Яқинда ижара тўғрисида ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг Қонун асослари эълон қилиниб, кўпгина муаммоларга аниқлик киритилди. Жумладан, Қонунда «ижарачи ва ижарачи коллектив шартномада белгиланган маҳсулотдан ортиқчасини ўз тасаррufига олиш» ҳуқуқи қонунлаштириб қўйилган. Бу — яхши! Амал қилинса деҳқонга чинакам мустақиллик берилган бўлади.

Менга қолса ҳар бир ижарачининг сарф харажати чек усулида ўтказилса ва у ўз техникасига эга бўлгани маъқул. Чунки минерал ўғит ва техника колхозники. Қиш бўйи очиқда турган ўғит ўз кучини қисман бўлса-да йўқотади. Культиватор ва бошқа техника ускуналарини занг босиб ётади. Бундай эгасизлик кони зиён. Иккинчидан, ижарага ернинг узоқ муддатга берилиши — бу йил бир картадан, келаси йили бошқа жойдан ер олиб омади юришмайдиган деҳқон учун айни муддао бўлади. Оддий бир мисол. Ўз томорқамиздан йиллиги уч мартагача ҳосил олишимиз мумкин. Айни пайтда колхознинг шунча еридан олинадиган ҳосилдан томорқамиз маҳсулдорлиги бир неча баробар кўп бўлиб, сифати ҳам яхши бўлади. Масалага шу нуқтаи назардан ёндашсак, деҳқоннинг ерга ҳақиқий эгалигини таъминлаб, чинакам эркинлик берилса, хўжаликларнинг бугун олаётган ҳосили салмоғи камида бир ярим ҳиссага ошиши тайин.

Кейинги пайтда юқоридан буйруқ бериш бирмунча камайди. Лекин бу билан деҳқонга чинакам эрк берилди деёлмаймиз. Деҳқонни ишдан чалғитиш барҳам топди, холос. Унинг мустақиллиги қарамоғидаги ердан оладиган маҳсулотига ўзи хўжайинлик қилиши билан баҳоланиши лозим. Деҳқончилигимиздаги ишларимизни амалда қайта қуриб, ҳақиқий ижара усулига ўтилсагина меҳнаткаш деҳқон бундай ҳуқуққа эга бўлади.

Зокир АЛИҚУЛОВ,
Пискент ноҳиясидаги Ленин номли колхоз ижарачиси.

● ҲАДЕМАЙ пахтакорлар ҳам экин-тикин ишларини бошлаб юборишади. Шунинг учун ҳозир барча хўжаликларда асосий диққат-эътибор техникани тайёрлашга қаратилмоқда. Коммунистик ноҳиясидаги «Правда» колхозининг биринчи участкаси механизаторларининг машина ва механизмларни мавсумга тахт қилиб қўйганларига анча бўлди. Суратда: участка механиги Сергей Дё (ўртада) тайёр агрегатларни яна бир бор кўздан кечирмоқда.

● Нақия Разбақтина Янгибозордаги луб заводининг ветеран ишчиларидан ҳисобланади. Унинг бу даргоҳда ишлаётганига 39 йил бўлди. Ўз касбини пухта эгаллаган бу моҳир ишчи ҳамон меҳнатда касбдошларига намуна бўлмоқда. Смена нормасини доим ошириб бажаради. Ушбу суратда Н. Разбақтинани иш устида кўриб турибсиз.

М. МАҲМУТОВ олган суратлар.

МАТБУОТ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ МУҲОКАМАДА

БИЗНИ УНУТИШМАСИН

Турғунлик йилларида ҳақиқат сўзига путур етди. Бунинг сабабларидан бири редакциялар олган турли шикоят хатларини айни шу шикоят ёзилган ташкилот раҳбарларига текшириш, чора кўриш учун жўнатишларда бўлди. «Матбуот ва бошқа оммавий ахборот воситалари тўғрисида»ги янги қонун лойиҳаси ана шу салбий ҳодисаларга зарба беришга қаратилган.

«Оммавий ахборот воситаларининг ташкилот ва граждандлар билан муносабатлари» бобининг 26-моддасида ахборот олиш ҳуқуқи белгилаб берилган. Унда «Давлат органлари, жамоат ташкилотлари, мансабдор шахслар оммавий ахборот воситаларига мавжуд маълумотлар ва ҳужжатлардан нусҳа олиш имконини беришга мажбур» дейилган. Ана шу жумладаги «Ахборот воситалари» сўзларидан кейин «вакилларига» сўзини киритиш зарур. Чунки ахборотни газетанинг вакили бўлган конкрет шахс, яъни мухбир олади.

Айни шу моддада ишчи-деҳқон мухбирларига ҳам бу қонун тўла-тўкис тааллуқли эканлигини кўрсатиб ўтиш керак, деб ҳисоблайман. Шунингдек, мухбирлар постлари аъзоларига редакция топшириғини бажаришда асосий иш вақтидан ҳам фойдаланиш ҳуқуқини бериш керак. Газеталарда эълон қилинаётган юридик мавзудаги мақолалар савиясини ошириш учун эса редакцияларда адлия ходими штатини ҳам жорий этиш зарур.

Ҳ. ОМОНОВ,
жамоатчи мухбир.

ЯХШИ ЯКУНЛАНМОҚДА

КАЛИНИН ноҳиясидаги Орджоникидзе номли колхоз чорвадорлари қишловни намунали якунламоқдалар. Ҳар бир қорамол рацион асосида озиқлантириб, парваришланмоқда. Ўтган икки ойда 70 тонна сут сотилиб, топшириқ ортиғи билан бажарилди.

Сигирлар маҳсулдорлигини юқори бўлишида Г. Гайнуллина, А. Балкина, Р. Равшанова каби пешқадам соғувчиларнинг ҳиммати катта бўляпти. Улар ўз боқимларидаги ҳар бош соғин сигирдан 10—11 литрдан сут соғиб олмоқдалар. Бу соғувчилар ҳар бош сигирдан йил давомида 2700 ўрнига 3000 литрдан маҳсулот олишмоқчи.

Колхоз чорвадорлари бу йил 520 тонна сут, 35 тонна гўшт сотиш учун курашмоқдалар.

И. РУСТАМОВ.

ДАВРА СУҲБАТИ

КЕЙИНГИ пайтда Тошкент ноҳия халқ маорифи бўлимининг методист-инспектори, СССР халқ маорифи аълочиси Азим Аҳмедовнинг ташаббуси билан ўрта мактабларда бир қанча ташкилий тадбирлар ўтказиляпти. Куни кеча ана шундай тадбирлардан бири Алишер Навоий номли 6-ўрта мактабда бўлиб ўтди. Ноҳия мактаб ўқитувчиларидан 50 га яқини иштирок этган бу давра суҳбати она тили ва адабиёт фани янги программасининг муҳокамасига бағишланди. Унга мактаб ҳаётини инсонпарварлаштириш ва демократиялаш асос қилиб олинди.

Давра суҳбатида Ўзбекистон педагогика фанлари илмий текшириш институтининг адабиёт лабораторияси мудири, педагогика фанлари доктори, профессор Асқар Зуннунов ва шу институт катта илмий ходими «Ўзбек тилини ўқитиш» лабораторияси мудири, педагогика фанлари номзоди Йўлдош Абдуллаев, шунингдек Тошкент вилояти ўқитувчилар малакасини ошириш институти ходими Мавлуда Нурматовалар иштирок этдилар ва ўқитувчиларнинг берган саволларига жавоб қайтардилар.

О. МАҲМАЮСУПОВ.

ТОШКЕНТДА АЛЛОМАЛАР КЎП БЎЛГАН

Тарихимиз зарварақларидан

Гоҳо ўзимча хаёл суриб ўтириб, ўйланиб қоламан:

«Ўрта мактабда 7—8 синфдагина жумҳуриятимиз тарихидан бир чимдим ўқир эканмиз, холос. Ўша вақтларда бор-йўқ тарихимиз шу экан-да, деб ўйлайдиганлар кўпчиликни ташкил қилар эди. Ваҳоланки, жумҳуриятимиз эмас, биргина Тошкент ўзининг 2000 йиллик тарихига ва яна шунча тарихий сиймоларига эга экан. Тошкентдаги кичик бир тарихий мавзе ҳам қанчадан-қанча тарихий воқеалар-у машҳур шахслар билан боғлиқлигини ўйласам, 7—8 синфлар учун чиқарилган «Ўзбекистон ССР тарихи» дарслиги ёш авлодга тарихни ўргатиш учун эмас, балки тарихдан ажратиб қўйиш учун ишлаб чиқилганми деб қўяман. Негаки, бу юпқагина дарсликдан асл тарих қолиб, фақатгина чалкаш фикрларни ўқийди, одам. Майли дарслик ўз йўлига, уни бетма-бет изоҳлаш ниятим йўқ. Мен қаламга олмоқчи бўлган мавзу гарчи тарихийлик ҳақида бўлса ҳам, бошқа.

Яқинда Қ. Муниров, А. Ирисов, А. Носиров томонидан тузилиб, «Фан» нашриётида чоп этилган «Тошкент тарихида баъзи сиймолар» рисоласига кўзим тушди. Рисолани ўқир эканман, ноёб ёмби топгандек бўлдим. Сабаби, йигирма олти нафар тошкентлик олиму тарихчи, шоиру хаттот ҳақида маълумотнома битилган экан.

Афсуски, китобча бор-йўғи 3100 нусхада босилган эди. Шу ўринда андек чекиниш қилсам. Гуржистонлик қаламкаш Шота Руставелининг биттагина достони билан гуржилар уни — ўз классигини жаҳон саҳнасига олиб чиқдилар. Бизда-чи? Бизнинг тарихчилар эса ҳатто Амир Темур Кўрагонни ўзбекка алоқаси йўқ деган таги пуч даъвони кўтардилар. Ҳусайн Бойқаронинг ҳаёти ҳам, ижоди ҳам ўрганилмай қолиб кетмоқда. Амир Темур ҳақидаги «Зафарнома» тарихий китоби (муаллифи Шарафуддин Али Яздий) ҳамон мутаржимини кутмоқда. Ваҳоланки, бу китобни ярим дунё ўз она тилисига ўгириб, ўқиб чиқди. Биз эса ҳамон «Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олиниши» каби сохта маълумотни дастур қилиб юрибмиз. Олимларимизнинг, ёзувчиларимизнинг аксари ҳамон матбуотда турғунлик даврида «мен оқ, фалончи қора бўлган» деб «найзабозлик»дан бўшамаяптилар...

«Тошкент тарихидан баъзи сиймолар» китобчасини ўқиб, матбуот саҳифасида олимларни мусоҳабага чорлашни ўйлаб қолдим. Ва қўлдан келганча биринчи номзодни — тошкентлик тарихчини муштарийларга яқиндан таништириб ўтмоқчиман.

Танишинг: XIII асрнинг иккинчи ярми ва XIV аср биринчи ярмида яшаб ўтган улкан тарихчи, олим ва фозил Абу Сулаймон ибн Довуд ибн Абулфазл Муҳаммад ибн Довуд Банокатий. (Тарихий манбаларда Фахриддин Банокатий ҳам дейилади; сабаби ўз шеърларига «Фахр», «Фахриддин» деб таҳаллус қўйишида бўлса керак). XV асрнинг машҳур тарихчиларидан бири Фахриддин Банокатий ҳақида ўзининг «Тазкират-уш-шуаро» («Шоирлар ҳақида рисола»)-сида шундай ёзади:

... Донишманд ва фозил одам эди.

«Тарихи Банокатий»ни у ёзган. Хитой подшоларининг келиб чиқиш тарихи. Ҳиндистонда кечган воқеалар, яҳудийлар аҳволоти. Рум ва бошқа (мамлакатлар, халқлар)нинг аҳволини кенг, батафсил тарзда нига тизган. Муаррихлардан бирортаси улар ҳолатини у (Банокатий) каби шарҳ қилмагандир. Шоирликда ҳам юқори мартабаси бўлиб, покиза қасидалар, пишиқ қитъалар айтган...» (Давлатшоҳ Самарқандий. «Шоирлар бўстони» форс-тожик тилидан Бўривой Аҳмедов таржимаси. Тошкент—81, 77—78-б.). (Давлатшоҳ Самарқандий таърифлаган «Тарихи Банокатий» асарининг тўлиқ номи «Равзат ул-ал-боб фи таворих ал акобир ва-л-ансоб), (яъни: «Акобир ва насл-насаблар тарихларида оқиллар боғи»).

«Тошкент тарихидан баъзи сиймолар» рисоласи муаллифлари Фахриддин Банокатий ҳақидаги бошқа манбаларга ҳам таянган ҳолда яна қуйидагиларни қўшимча қиладилар:

«...Банокатий Ғозонхон даврида (1301—1302 йй.) сарой шоири ҳам бўлган ва «Малик-уш-шуаро» (шоирлар пешвоси — шоҳи) деган унвонни олишга муяссар бўлган...»

Рисола муаллифлари Банокатийнинг тарихчилик фаолияти ҳақида ва унинг «Равзат-ул-албоб фиат таворих ва ал-ансоб» асари хусусида қуйидагиларни баён қиладилар:

«...Асар тўққиз қисмдан иборат бўлиб, унда Ҳиндистон, Арманистон, Эрон, Рум, Хитой, яҳудийлар, араб халифалиги, мўғул тарихи ҳақида ёзилган...» Рисолада бу асар қўлёзмалари Ўзбекистон, Тожикистон, Ленинград, Париж, Оксфорд, Вена, Лондон, Берлин, Теҳрон қўлёзма фондларида мавжудлиги ҳақида маълумот берилган. Ҳа, тарихимиз жуда бой. Убайдулло Қаҳҳол ва Шарофуддин Илоқий ҳаётига, фаолиятига назар солсак, тошкентлик машҳур тиб олимларини кўрамиз, «Замон фахри» унвони соҳиби Бадриддин Чочий ва Ёрмуҳаммад Тошкандий шеърларини ўқисак, назмиятининг ўзи бир тарих эканлигига амин бўламиз. Ўйлайманки, ушбу мусоҳаба албатта давом этади, ҳурматли олимларимиз мен юқорида номларини қайд этган (ҳамда қайд этмаган) ўнлаб бинкатийлар, банокатийлар, чочий — шошийлар, оҳангаронийлару тошкандийлар ҳаёти, фаолияти ва ижоди ҳақида қимматбаҳо маълумотлар билан бизни таништириб борадилар. Сўз навбати шарқшунос, адабиётшунос ва тарихчи олимларга».

Дилмурод САИДОВ.

Механизатор мулоҳазалари

Имконияти бор, лекин...

ЎТГАН йили хўжалигимизда пахта йиғим-терими ҳар қачонгидан кўра қисқа давом этди. Мавсум мобайнида тайёрланган 3645 тонна ҳосилнинг 2810 тоннаси машиналар ёрдамида териб олинди. Бу эса планда белгиланганидан 245 тонна кўпдир. Колхозимизда машинада пахта териш йиллик плани 110 фоиз бажарилди. Ҳар бир терим агрегати билан ўрта ҳисобда 120 тоннадан пахта териб олинди. Бу эса хўжалигимизда пахта териш машиналаридан катта иқтисодий самара олиш имконини берди. Мавсумда ҳамкасбларимдан Шербўта Мамадалиев, Анвар Сарибоев, Сайфулла Саидаҳмедов, Али Холбоев, Раҳим Пиримқулов, Худоёр Аллоёров, Қўчқор Парпиев, Кўчим Бердибоевларнинг ҳар бири 120—180 тоннадан пахтани ўз агрегатлари бункерларидан бўшатишди. Иш вақтининг ҳар дақиқасидан унумли фойдаланиш, техникани эҳтиёткорлик билан бошқариш ва асраб-авайлаш туфайли бу моҳир механик-ҳайдовчилар пахта теришда барчага ўрнак бўлишди.

Яқинда 1989 қишлоқ хўжалик йили якунига бағишланган колхоз меҳнаткашларининг умумий йиғилиши бўлди. Йиғилишда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш, уни йиғиб олиш масаласи ҳақида ҳам жиддий гаплар бўлди. Жумладан пахтани машинада териб олиш соҳасидаги ишлар сарҳисоб қилинди. Агар биз ички имкониятдан тўлиқ фойдаланганимизда колхозимизда пахтанинг таннархи янада арзонлашган бўлар эди. Қолаверса, бир йилда нари борса бир ой ишлатиладиган пахта териш машинаси қувватидан тўлиқ фойдаланиш биз учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

Очиқ айтиш керак, бу борада эришилган натижалар олдинги йилларга нисбатан юқори эканлигига қарамасдан 16 нафар механик-ҳайдовчи машинада пахта теришда колхознинг ўртача кўрсаткичидан паст натижага эришди. Ҳаттоки 10 нафари пахта териш режасини ҳам уддалай олмаганлиги ҳаққоний танқид қилинди.

Келинг, буни биз меҳнат қилаётган Ўрозали Ортиқов бошлиқ бригада мисолида яна бир бор таҳлил этиб кўрайлик. 125 гектар майдонда деҳқончилик қилган аъзоларимиз 1989 йил давлатга 344 тонна пахта сотдилар. Ҳар гектар майдондан пландаги 27 центнер ўрнига 31 центнердан ҳосил олинди. Машина терими плани 105 фоиз бажарилди. Йил якунида аъзоларимиз иш ҳақларининг ҳар сўмига қўшимча 1 сўм 43 тийиндан пул олишди. Колхозда машинада пахта териш ҳисобига қўшимча 90 минг сўм даромад олинди. Пахтачиликдан хўжалик 2 миллион 724 минг сўм даромад қилди. Йил якунида колхозчиларга 928 минг сўм ҳақ тўланди. Йил якунини таҳлил этган колхозчилар даромад бундан ҳам юқори бўлиши мумкинмиди, деган саволни беришди. Ҳа, мумкин эди. Чунончи ўзимни олай. Мавсумда машинада 112,6 тонна пахта тердим. Аслида яна 40—50 тонна пахта териш имкони бой берилди. Бунинг бош сабаби район ремонт ишлаб чиқариш корхонаси вақтида эҳтиёт қисмлар билан хўжаликларни таъминламаётганида. Мен каби кўпгина механик-ҳайдовчилар ҳам эҳтиёт қисмлар бўлмаганлиги сабабли 3—4 кунлаб вақтларини беҳуда ўтказишди. Бу колхознинг умумий кўрсаткичига ҳам салбий таъсир кўрсатди.

Айни кунда хўжалигимизда экиш мавсумига 23 та агрегат созланди. Бироқ район ремонт-ишлаб чиқариш корхонаси мутасаддилари айби билан экиш агрегатлари учун айрим қисмлар етишмаяпти. Экин-тикин ишлари бошланишига эса саноқли кунлар қолди. Истар эдикки, вилоят ремонт ишлаб чиқариш корхоналари қишлоқ хўжалик техникаларининг унумли ишлаши учун эҳтиёт қисмлар билан таъминлашни яхшилашга эътиборни кучайтирсалар. Бу дала ишларини уюшқоқлик билан ўтказиш, 1990 йилда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотишни жадаллаштиришга кенг имконият яратган бўларди.

С. КАРИМОВ,
Оққўрғон ноҳиясидаги Ҳ. Олимжон номли колхоз механизатори.

● Зардали хат

ХАЛҚНИ АЛДАМАНГЛАР!

«ТОШКЕНТ ҳақиқати» газетасининг 1988 йил 5 январь сонида «Кавардон эътибордан четда» сарлавҳали танқидий хабар эълон қилинган эди. Унда Коммунистик ноҳиясидаги «Политотдел» колхозининг Кавардон участкасида ичимлик суви йўқлиги ёзилган. Газетанинг 17 март сонида ушбу танқидий хабарга Коммунистик ноҳия Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари А. Бойназаровнинг жавоби босилди. Унда Кавардон қишлоғи 1988 йилнинг охиригача ичимлик суви билан таъминланади, дейилган эди.

Кавардонликлар бу ваъданинг бажарилмаётганидан ҳавотирланиб яна газетага мурожаат қилдилар. Бу хат «Талабимиз бажарилмаяпти» (1988 йил 25 октябрь) сарлавҳаси остида босилди. 1989 йилнинг 12 январь сонида ноҳия Совети ижроия комитети раиси М. Маҳмудовнинг редакцияга юборган жавобида қишлоқда 1989 йилнинг биринчи кварталидан кечиктирилмай ичимлик сув олиб борилади дейилган эди.

Йил тугади, сувдан эса дарак йўқ. Дарвоқе, ўтган йилнинг сентябрь ойида қишлоқда бўлган учрашувда Нариманов шаҳар партия комитетининг биринчи котиби Г. И. Соболев ҳам 7 ноябрь байрамигача сув келади, деб катта ваъдалар берган эди. Тўғри, бу ваъдадан кейин ишлар бироз силжиган бўлди, бир қанча масофага қувурлар ётқизилди. Шу билан иш яна тўхтади.

Гапнинг рости, қишлоқ аҳли ичимлик суви юзасидан мутасадди раҳбарларга мурожаат қилаверib чарчади. Бироқ раҳбарлар ваъда бериб чарчамас эканлар.

Субутсизлик ҳам эви билан-да. Ишлаш қўлидан келмаган одам, халқни қуруқ ваъдалар билан алдайвермасдан, ўрнини уддалайдиганга бўшатиб берсин!

Бир гуруҳ Улуғ Ватан уруши ветеранлари ҳамда Кавардон участкасининг 19, 20, 21, 22-бригада аъзолари номидан

Латифжон МАНСУРОВ.

● Фан оламида

ЛАЗЕР — ДЕҲҚОН КЎМАКЧИСИ

Кейинги йиллар мобайнида вилоятимизда каноп етиштириш оқсаб қолди. Гектаридан олинаётган поя 150 центнердан ошмаяпти. Олинаётган ҳосилнинг тайини бўлмаганлиги учун хўжаликлар каноп экишдан бош тортмоқдалар. Бундай танглиқдан қутулишнинг йўли борми? «Бор» дейишди Ўзбекистон толали ўсимликлар тажриба станциясининг ўсимликлар физиологияси лабораторияси олимлари. Улар муаммони қозоғистонлик ҳамкасблари билан биргаликда ҳал этдилар. Тадқиқотчилар ечимларида қизил нурли гелий-неон лазеридан канопчиликда фойдаланишни таклиф этдилар. Бу мақсадда уруғни экишдан олдин нурлантириш учун махсус қурилмалар тайёрланди. Улар ёрдамида уруғга лазер орқали таъсир ўтказилиб унга қувват бахш этилди.

Бундан икки йил илгари Ғалаба ноҳиясидаги «Коммунизм» совхози ва «Ленинград» колхози, Коммунистик ноҳиясидаги «Политотдел» ва «Правда» колхозлари шундай уруғни экиб синовдан ўтказдилар. Нурланган уруғ пояси сербарака бўлди. Нурланмаганга нисбатан ундан гектар бошига 1,1 центнердан кўп сара уруғ олинди. Бу усул туфайли сарф қилинган 1 сўм харажатга 12—16 сўмдан даромад келди. 1 гектардаги каноп эса 300—400 сўмдан қўшимча даромад келтирди. Нурланган каноп уруғи совуққа ҳам чидамли бўлади. Шу ўринда битта мисолга мурожаат қилмоқчиман. Ўтган йили 30 апрелда тўсатдан қор ёғиб, 10 минг гектар ердаги ўсимликни совуқ уриб кетди. Қайта экилган уруғ бир ойга кечикди. Шунда лазер жонга аро кирди. Кечикаётган ниҳолларга нур берилгач, улар жонланиб кетди. Шу усул воситасида оғир шароитда ҳам Ғалаба ноҳиясидаги Энгельс, Ҳамза номли колхозларда, «Коммунизм» совхозида гектаридан 6,7 центнердан уруғ олинди. Шу ноҳиядаги Димитров номли колхоз, «Коммунизм» совхозида, Коммунистик районидаги «Политотдел» колхозида гектаридан 14—30 центнердан қўшимча кўкпоя йиғиштирилди. Даромад ортди. Сарфланган 1 сўмга 10 сўмдан 25 сўмгача фойда тўғри келди.

Кўриниб турибдики, фан янгилиги ҳар томонлама самаралидир. Шунинг учун каноп экадиган хўжаликлар ундан кенгроқ фойдаланишларини истар эдик.

Т. СОН,
Ўзбекистон ССР Давлат қишлоқ хўжалик маҳсулотлари кооперативининг луб толали ва бошқа техник ўсимликлар бўлимининг раҳбари, бош мутахассис.

ЯНГИ ҲУЖЖАТЛИ ФИЛЬМЛАР

● ЎЗБЕКИСТОН ҳужжатли ва илмий-оммабоп фильмлар студиясида яратилаётган фильмлар ўзининг мавзу ва жанри жиҳатидан ранг-баранг бўлиши билан бир қаторда шу бугун халқимизни ташвишлантираётган муаммоларни дадил кўтариб чиқаётгани ҳам яққол кўзга ташланиб турибди. Улар қайта қуриш туфайли жумҳуриятда юз бераётган ижобий ўзгаришларни, жамиятни демократлаштириш жараёни қай тарзда бораётганини, эътиқод ҳамда маданий ёдгорликлар муҳофазаси билан боғлиқ муаммоларни, ҳориж воқеаларига муносабатимизни ва бошқа кўплаб мавзуларни қамраб олаётир.

Суратларда: Студия ижодкорлари томонидан яратилган ва шу кунларда суратга олинаётган «Эртанги кун умиди билан», «Биз фаластинликлар», «Эҳтиром», «Замин дарди», «Тўлов» номли ҳужжатли ва илмий-оммабоп фильмлардан лавҳалар.

Л. ГЛАУБЕРЗОН суратлари.

ФОЖИА САБАБСИЗ ЮЗ БЕРМАЙДИ

Таниқли шифокор Зикрилла Эгамбердиев тиббиётга оид бир қатор китоблар муаллифидир. У кўрган-кечирганларини воқеабанд қилиб ёзиб боради, баёнини донишмандлар бисотидан олинган доно фикрлар билан мустаҳкамлайди. Яқинда етмишдан ошганига қарамай, ҳамон йигитлардек бардам нажоткор редакцияга бир даста қўлёзмаларини кўтариб келди.

Улар муаллифнинг турли кечинмалари, кузатган ғаройиб ҳодисалари ҳақида. Қуйида ҳикоялардан бирини эътиборингизга ҳавола этамиз.

ЖОН ширин. Тирик мавжудот бор экан, барчаси ҳаётга, яшашга интилади. Қўлга битта зирапча кирса қанчалик оғрийди. Ҳа, жон шундай ширин. Бинобарин, ҳеч ким ўз ихтиёри билан ажалга рози бўлмайди. Аммо «қазойи муаллақ» деб аталувчи кўзга кўринмас бир бало бордирки, сўрамай-нетмай бир зумда жонни тандан жудо этади. Шундай қилиб, соппа-соғ, ўйнаб-кулиб юрган киши тасодифан бирор фалокатга учраб, ноилож оламдан ўтади. Илон чақиб оладими, ўрага тушиб кетадими, сувга ғарқ бўладими, девор, том ёки қулаётган дарахт босиб қоладими, ёҳуд одам ўзидан-ўзи бир зумда тил тортмай ўлиб қоладими, умуман тез ва тасодифан юз берган ўлим «қазойи муаллақ» дейилади. Руҳонийлар бу хил ўлим олдида бандаси ожиз, яъни шу аснода ўлиш унинг пешонасига ёзилган, бинобарин, тақдирини ўзгартириб бўлмайди, деб билардилар. Пичоқланиб, умуман қоп-қора қонга беланиб ўлганларни «Алининг қиличига учради», дейдилар. Агар киши қисқа муддат ичида оғир бетоб бўлиб, ўлиб қолса, уни «бир ёки икки кунлик балога учради» деб биладилар.

«Қазойи муаллақ», «Алининг қиличига учради» каби мулоҳазаларни ўлим гўё сабабсиз содир бўлган, унинг олдида бандаси ожизлик қилган фожиа сифатида талқин қилинади.

Юзаки қарашда тасодифан юз бергандай туюладиган ҳодиса, фалокатларнинг негизида бирор сабаб бўлиши устида қадимги замондаёқ тўғри ва теран фикр юритганлардан бири машҳур юнон материалисти Демокрит бўлган.

Демокритни кўролмаган замондошлари ва меросхўр «биродарлар»и уни жамият учун зарарли одам деб ҳисоблашган, «тентак»ликда айблашган. У кўпинча бир ўзи яшар, ит ва мушукларни сўйиб текширар, бошини кўтармай мутолаа қилар ва илмий асарлар ёзар эди. Мол-мулк билан иши йўқ, отасидан қолган меросни эса саёҳатларга сарфларди. Дунё гоят майда заррачалар — атомлардан тузилган деган фикрни биринчи бўлиб айтганлиги учун замондошлари унинг эс-ҳуши жойида эканлигига шубҳаланиб қолган эдилар.

Демокритнинг пайига тушиб, уни ҳамма ерда ёмон отлиқ қилиб юрган бир кишининг бошига осмондан, иттифоқо, бир тошбақа тушиб, калласини пўла қилади. Шундан кейин одамлар: «Худонинг қаҳри келди. Демокритни ёмонламаслик керак экан» — дейдиган бўлдилар. Бу ҳодисанинг гувоҳи бўлган буюк ҳаким Гиппократ Демокритнинг қошига келади. Демокрит Пифагорнинг шогирди Архил билан суҳбатда экан. Гиппократ Демокритни бўлиб ўтган ғалати воқеадан хабардор қилади.

Шунда Демокрит:

— Осмонда бургут кўринувдими? — деб сўрабди.

— Ҳа, осмони фалакда каттакон бургут қанот қоқмай учиб юрган эди, — жавоб беради Гиппократ.

— Баракалла, азизим! Оддий ва табиий бир ҳодиса юз берибди, холос, — дейди парвосизлик билан Демокрит. — Бургут тошбақа гўштини ёқтиради. Бу парранда тошбақани чангаллаб олади-да, осмонга олиб чиқиб, ерга ташлаб юборади. Натижада, тошбақанинг косаси чилпарчин бўлади ва бургут унинг хушхўр гўштини маза қилиб ейди. Бургутнинг осмондан тушаётган емиши мени ёмонлаётган кишининг бошига тасодифан тўғри келиб қолибди, холос.

...Нега энди соппа-соғ юрган киши тўсатдан ўлиб қолади? Суриштирсангиз, у кишининг аслида соғлом эмаслиги маълум бўлади.

Шу кунларда юрак-томир касалликлари «қазойи муаллақ»нинг асосий сабабчисидир. Бировлар йўлда, ишда ёки транспортда, яна бировлар уйда... бола-чақа қошида ёки айш-ишрат вақтида инфаркт дардига дучор бўлиб қолади. Улардан баъзилар «оҳ» деёлмай оламдан ўтади. Чунки юрагига игна ёки пичоқ санчилгандай бўлиб, оғриқ зарбидан киши хушидан кетади (шок). Жаҳон бўйича бир йилда қарийб 2,5 миллион киши шу тарзда юрак фалажидан (инфаркт) ёки инсультдан (мия қон томирининг ёрилиши) ҳалок бўляпти. Бу хил «қазойи муаллақ» негизида юракни қон билан таъминловчи тож томирнинг сиқилиши, мияда эса томирнинг ёрилиб кетиши каби ҳаётга зид жиддий анатомик ўзгаришлар ётади.

Агар киши ўз вақтида шифокорга мурожаат қилганда эди, дарднинг олди олинган бўларди. Бинобарин, унинг ризқи-насибаси ҳам битмаган бўларди.

Матбуотда хабар берилишича юзга яқин ёшу қари Сакроменто (Калифорния) кафесида осойишта нонушта қилишарди. Бирдан тарс-турс бошланиб, кафе деворлари бузилади-да, автомашинани судраб реактив самолёт «кириб келади» ва 24 кишини мажақлаб кетади.

Маълум бўлишича, эндигина осмонга кўтарилган реактив самолётнинг двигатели бузилади-да, ерга ўқдек шўнғийди. Йўлда кетаётган автомашинага урилиб, уни ўзи билан бирга судраб, кафега кириб келади. Сабаб? Двигателнинг носозлиги. Агар двигатель «дарди» олдиндан маълум бўлганда ва тузатиб қўйилганда эди, 24 киши тасодифан ҳалок бўлмасди. Худди шунингдек, йўлда кетаётган автомобиль, иттифоқо кран тагида қолади, ичидаги икки киши ҳалок бўлади? Сабаб? Кранннинг таги емирилган! Агар кран ўз вақтида назорат қилиниб борилганда эди, бу фалокат ҳам содир бўлмасди.

«Қазойи муаллақ»дан баъзиларнинг тасодифан қутулиб, бошқаларнинг унга рўпара бўлиб қолиш ҳолатлари ҳам учраб туради. Ҳикоя қилишларича бир киши сигирни сотиб, пулини тўшак тагига беркитиб қўяди. Буни пайқаган ўғри пайт пойлайди. Аммо уй эгаси ва хотини бешикка беланган болани ёнларига қўйиб тўшакда ухлаб қолишади. Қора тунда ўғри аста-секин бешикни ҳовлига олиб чиқади, чақалоқни чимчилаб йиғлатади. Йиғидан уйғонган ота-она бешикни қидириб ўзларини ҳовлига отадилар. Ўғри ҳам фурсатни бой бермай ўзини тўшакка уради. Пулни ҳовучлайди. Шу пайт ер қимирлаб том босади, қўлидаги пул билан ўғри ҳалок бўлади.

Ер қимирлаши иттифоқо тўғри келиб қолганлиги учун ўғрининг фаолияти билан ҳам бу ҳодиса ҳануз оғиздан-оғизга ўтиб юради. Чунки у бошқаларни ўлимдан ҳалос этди-да, ўзини муқаррар ажал комига отди.

Баъзилар «фалокатни сезувдим-а» ёки «тушимда кўрувдим-а» деб юришади. Бу ҳиссиёт негизида ўша одамнинг яқин кишисини доим ўйлаб юриши, хавотир олиши каби таассуротлар ётади. Бир кунмас-бир кун фалокат содир бўлиб қолса, тушим тўғри келди, деб юради.

Бир оила аъзолари рўбарў келган таксига чиқишмайди. «Нима учундир оёғим тортмади» дейди аёл. Дарҳақиқат, худди шу такси кўча чеккасидаги симёғочга урилиб, мажақланиб кетади, йўловчилар шикастланадилар.

«Оёғим тортмади». Нима, бу биологик радиоалоқами ёки бошқа нарсами? Аёл буни тушунолмайди. Бу вақтда асосий такси ҳайдовчининг афт-башараси масалани ҳал қилади. Юздаги чарчаш аломатлари ёки қизарган кўз «манман» деб ҳол-аҳволни айтиб туради. Буни кўрган, пайқаган йўловчи беихтиёр хавфсирайди, оёғи тортмайди.

Демак, фожиа ва унинг қурбони сабабсиз юз бермайди. Тасодифан юз бериши мумкин бўлган фожиа сабабини олдиндан билиб, бартараф қилинса, бас, киши «қазойи муаллақ»қа учрамайди.

Зикрилла ЭГАМБЕРДИЕВ.

«ОЗОДЛИК»НИНГ ЁҚИМСИЗ ОВОЗИ ЁКИ БИР СОХТА ХАБАР ТАРИХИ

3 март куни Паркентда бўлган воқеаларга эҳтимол, қайтишнинг ҳожати йўқ эди, чунки улар ҳақида республика газеталарининг 10 март сонида батафсил ёзилганди. Агар бир-биридан ўтадиган, бир-биридан тутуруқсиз миш-мишлар яна тарқалмаганида шундай қилган бўлур эдик. Бўкадаги воқеалар чоғида бўлгани каби «Озодлик» радиостанциянинг машъум овози яна миш-мишлар манбаига айланди. «Озодлик» радиостанциясининг ходими Виктор Резуньков ўз тингловчиларига мана нималарни айтиб берди:

«Кўпдан-кўп митингларда КПСС район комитети раҳбарлари истеъфога чиқишлари ҳақида чақириқлар янгради... Биринчи секретарь Исмоил Салимов милиционерларга тўпланганларни ўққа тутиш ҳақида буйруқ берди. Жами 30 киши ўлди, 130 дан ортиқ одам жароҳатланди. Ўлганлар орасида район партия комитетининг биринчи ва иккинчи секретари ҳам бор».

Исмоил Салимов жабрланди. Ҳозир мияси лат еган раҳбар Тошкент касалхоналарининг бирида даволанмоқда. Шифокорлар у билан қисқа муддат суҳбатлашишга рухсат этишди:

— Мен ҳеч қандай буйруқ берганим йўқ, дастлабки дақиқалардаёқ жароҳатланганлигим сабабли бундай қилишим мумкин ҳам эмасди. Мен милиция биносига ҳужум қилинганини ҳам кўрмадим. Иккинчи секретарь тирик ва соғ-саломат, у район партия комитетининг пленуми ишида қатнашди.

Бу разил, иғвогарона руҳдаги сохта хабар «Озодлик» радиостанцияси қўлига қаердан тушиб қолди?

Радиостанция «Бирлик» матбуот марказининг навбатчиси Ёдгор Обидовдан ушбу хабарни олганлигини айтмоқда. СССР Ёзувчилар уюшмасининг аъзоси Ёдгор Обидов, маълум бўлишича, фақат «Озодлик» радиостанцияси билангина эмас, айни вақтда Испаниянинг «Эль Мундо» газетаси, Испания ахборот агентлиги, «Ассошиэйтед Пресс» агентлиги, Москва норасмий ташкилотларининг «Гласность» журнали мухбирлари билан ҳам суҳбатлашган экан. Бу суҳбатларда ҳам, тахминан фақат ўша — «митингнинг тинч иштирокчилари ўққа тутилганида ўттизга яқин киши, жумладан тўрт ёшли гўдак ва ўн икки ёшли бола ҳалок бўлган» деб айтилади.

Республика прокурори ўринбосари вазифасини бажарувчи И. Р. Читаковнинг хабар қилишича, тўрт киши — гражданлардан 3 киши ва милиция ходимларидан бир киши ҳалок бўлган, Ўзбекистон ССР республика ва ҳарбий прокуратуралари, Давлат хавфсизлиги комитети ходимларидан иборат тергов группаси тузилди ва у иш олиб бормоқда. Қурол ишлатилган ҳар бир ҳодиса синчиклаб текширилмоқда.

Яқинда Паркент район партия комитетининг биринчи секретари этиб сайланган Эркин Рўзиматовнинг телефон орқали айтишича, ички қўшинлар район марказидан олиб кетилган, халқ дружиналари тартибни муҳофаза қилмоқдалар. Кейинги 3 кун мобайнида аҳвол осойишта бўлиб турибди.

Миш-мишлар, шу жумладан «Озодлик» радиостанцияси ҳамда унинг «Бирлик»даги қўлбола хабарчилари тарқатаётган миш-мишларга келганда, уларга зарба беришга ҳаракат қиламиз. Халқимизга кимга тегишлигидан қатъи назар, туҳматдан иборат уйдирмалар эмас, фақат ҳақиқат керак.

Хабарни ЎзТАГ ҳузуридаги махсус матбуот группаси тайёрлади.

СПОРТ

ЯНА КУЧЛИЛАР САФИДА

● **ЛАНГАРГА** таяниб баландликка сакровчи Радион Гатауллин учун икки дунё бир қадам бўлиб қолди десак ишонаверинг. Тошкентлик бу спортчи бир ҳафтада Шотландияда ўтказилган Европа чемпионатида ғолиб келиб, у ердан Афинага йўл олди. Бу ерда ҳам халқаро турнирда бош совринни қўлга киритиб, сўнг Францияга жўнади. Греноблда халқаро турнирда Р. Гатауллин 5 метр 75 сантиметрлик маррани забт этиб кучли учликка кирди. Франциялик Ф. Колле 5 метр 94 сантиметрлик баландликдан ошиб ўтиб, ўз мамлакати рекордини ўрнатди. Сергей Бубка 5 метр 90 сантиметр маррадан ошиб ўтгач, икки марта 6 метрли, учинчи уринишда эса 6 метр 4 сантиметрлик баландликка ҳужум қилди. Бироқ уринишлари зое кетди.

Бир ҳафтада учта йирик халқаро мусобақада иштирок этиб, иккитасида ғолиб келиш ва биттасида учинчи ўринни эгаллашнинг ўзи жуда катта ютуқдир.

ДАЪВОГАРЛАР БАҲСИ

● **ШАХМАТ** тожи учун совет спортчиси Анатолий Карпов ва голландиялик гроссмейстер Ян Тимман ўртасида Малазиянинг Куала-Лумпур шаҳрида ўтказилаётган баҳснинг учинчи партияси салкам олти соат давом этди. 61-юришдан кейин рақиблар дурангга рози бўлишди. Ҳозирча А. Карпов 2:1 ҳисобида олдинда бормоқда.

ТОШКЕНТДА ХАЛҚАРО ТУРНИР

● **ЭРТАДАН** кейин «Динамо» стадионида ўсмирлар ўртасида теннис бўйича халқаро турнир бошланади. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети совринни учун ўтказиладиган бу турнирда ўндан зиёд мамлакат спортчилари қатнашиш истагини билдиришди.

ХАТ ТАШУВЧИ КАПТАРЛАР ПОЙГАСИ

Буюк Британияда боқилган хат ташувчи каптар Арабистон саҳросидан беш соату 28 минутда учиб ўтди. Қуш Кувайтда бўлиб ўтган мусобақаларда спорт «жасорати» кўрсатди. Мусобақа ташкилотчилари бобокалонларимиз узоқ ўтмишда олис масофадан туриб алоқа боғлашда фойдаланган ягона усулнинг қай даражада тез ва соз эканлилигини аниқлашни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйган эдилар.

Одатдан ташқари мусобақа ташкилот комитети вакилининг айтишича, бунда қатнашган бир неча ўн каптар Саудия Арабистони шарқидаги Даммам шаҳридан Қувайт орасидаги 480 километр масофани учиб ўтиши керак эди.

Манзилга иккинчи бўлиб етиб келган қуш ғолибдан атиги бир минут, учинчиси эса 16 минут орқада қолди.

ЮПИ ахборот агентлигининг хабар қилишича, мусобақа ташкилотчилари нечта каптар йўлда йиртқичлар чангалида ва иссиқдан нобуд бўлганлигини айтишмаган.

Мусобақа биринчи ва иккинчи ўринларни эгаллаган каптарларнинг эгаси Бадр ал-Санафий учун чинакамига зўр ғалаба бўлди. Унинг сўзларига қараганда, у бу қушларни Буюк Британияда 1200 долларга сотиб олган. Харажатлар бир неча баравар ўзини оқлади: Бадр ал-Санафий ўз қушлари ғолиб чиққанлиги учун бир нечта қимматбаҳо соврин ва каттагина миқдорда пул мукофоти олди.

ПАРВОЗЛАРГА РУХСАТ БЕРИШДИ

СССР Геология министрлигининг «Краснохолмскгеология» ишлаб чиқариш геология бирлашмаси Аэрогеофизика партияси ёрдамида СССР Министрлар Советининг 1989 йил 13 апрелдаги 645 сонли ҳамда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг 1989 йил 23 майдаги 153 сонли кўрсатмаларига асосан Тошкент, Олмалиқ ва Чирчиқ шаҳарлари узра Сергели Авиакорхонасининг МИ-8 вертолётида радиоэкологик вазифаларни ҳал этиш мақсадида аэрогеофизик тасвирга тушириш ишлари бажарилмоқда. Парвозлар баландлиги 60 метр, маршрутлар орасидаги масофа 100 метрни ташкил этади.

Мазкур ишлар шу йил 20 майгача давом этади.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги М. Қориёқубов номли Ўзбек давлат филармонияси «Баҳор» концерт залида

13 март соат 17.00 да

«ХОРАЗМ КУЙЛАГАЙ»

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист

Олмахон ҲАЙИТОВАнинг

ЮБИЛЕЙ КЕЧАСИ

Таклиф билетлари билан киритилади.

ЎЗБЕКИСТОН МАДАНИЯТ ФОНДИ

В. И. ЛЕНИН НОМЛИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИ

13, 14 МАРТ СОАТ 19.30 ДА

«ҚАЛДИРҒОЧ ҚАНОТИДА КЕЛГАН ОВОЗЛАР»

ҚЎШИҚ ВА КУЛГИ КЕЧАСИ

ИШТИРОК ЭТАДИЛАР:

Одил КАРИМОВ, Ниёз УМАРОВ,

Саломат ИБРАГИМОВА ва Мирсаид ИСҲОҚОВлар.

Сиз учун ўзларининг севги-муҳаббат, саховат, мурувват, гўзаллик ҳақидаги қўшиқларини бахшида этадилар.

Сизларнинг қалб тўрингиздан ўрин олган нодир сўз усталари...

Республика аскиячи ва қизиқчилар конкурсининг бир неча бор ғолиби, машҳур сўз устаси

Муҳиддин ДАРВЕШОВ

ПРОГРАММАНИ интермедия ва тақлидлар билан Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреатлари Гулчеҳра ва Лутфулла САЪДУЛЛАЕВЛАР олиб борадилар.

КЕЧАДАН ТУШГАН МАБЛАҒ ЎЗБЕКИСТОН МАДАНИЯТ ФОНДИГА ЎТКАЗИЛАДИ.

Кўпчилик бўлиб келиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Билетлар СССР халқлари дўстлиги саройининг кассаларида соат 11.00 дан бошлаб сотилмоқда.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги

ТОШКЕНТ «ҚИЗИЛ ТОНГ» ТИКУВЧИЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ ҚОШИДАГИ 48-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1990—1991 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқишга Тошкент шаҳрида ва Тошкент областининг пойтахтга яқин районларида яшовчи 9-11-синф ҳажмида маълумотга эга бўлган қизлар қуйидаги ихтисосликлар бўйича қабул қилинади: хотин-қизлар, болалар ва эркаклар устки кийимларини тикиш бўйича тикувчи-мотористка.

9-синф ҳажмида маълумотга эга бўлган қизлар 3 йил ўқийдилар ва бепул иссиқ овқат, кийим-бош билан таъминланадилар.

Ўқишни битирганларидан сўнг улар ўрта маълумот ва эгаллаган касблари ҳақида диплом оладилар.

11-синфни битирган қизлар 1 йил ўқийдилар ва улар ҳар ойда 30 сўм миқдорида стипендия оладилар.

Ҳамма ўқувчилар ишлаб чиқариш практикасини ўташ даврида ишлаб топган меҳнат ҳақларининг 50 фоизини оладилар.

ЎҚИШ ДАВРИ УЗЛУКСИЗ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ.

Битирувчи курс аълочи ўқувчиларининг 10 фоизига ўқишга кириш учун йўлланма берилади.

Ўқувчилар И. Ганди номли маданият саройидан кенг фойдаланадилар. У ерда ҳар хил тўгараклар, спорт секциялари, каратэ ва диско клублар мавжуддир.

Ўқувчилар корхона территориясига жойлашган маиший ва медицина хизматидан, соат ва оёқ кийим устахонасидан, сартарошхона, кийим-кечак ва озиқ-овқат магазинидан, профилакторийдан фойдаланадилар.

Билим юртида ўқувчилар бадиий ҳаваскорлик тўгараги, «Модалар театри» тўгараги, шунингдек, спорт секцияларида иштирок этишлари мумкин.

Каникул даврида ўқувчилар Совет Иттифоқи шаҳарларига, дам олиш базаларига бепул туристик путёвкалар билан тақдирланадилар.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари лозим: билим юрти директори номига ариза, маълумоти тўғрисида ҳужжат (асли), турар жойидан, ота-онасининг иш жойидан ва медицина справкалари, 3х4 см. ҳажмдаги 4 дона фотосурат.

Туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома ёки паспорт шахсан кўрсатилади.

Мурожаат учун адрес: 700061, Тошкет шаҳри, Чкалов кўчаси, 5-а уй (1, 2, 5, 24, 26-трамвайлар, 1, 5, 8, 10, 17-троллейбуслар, 2, 3, 25, 60э, 71, 80э-автобусларнинг «Қизил тонг» ишлаб чиқариш бирлашмаси» бекати).

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ ИЧКИ ИШЛАР БОШҚАРМАСИ

СВЕРДЛОВСК АДЛИЯ ИНСТИТУТИ (кундузги таълим, ўқиш муддати — 5 йил)ГА

АБИТУРИЕНТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқишга Совет Армияси сафларида ҳақиқий ҳарбий хизматни ўтаган, ўрта маълумотли ва соғлиғи жиҳатидан ички ишлар органларида ишлаш учун лаёқатли кишилар қабул қилинади.

НОВОСИБИРСК, ОРЖОНИКИДЗЕ, ПЕРМЬ, САРАТОВ, ХАРЬКОВ ОЛИЙ ҲАРБИЙ-КОМАНДИРЛИК БИЛИМ ЮРТИ, СССР ИЧКИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИНИНГ «ВЛКСМ 60 ЙИЛЛИГИ» НОМЛИ ОЛИЙ СИЁСИЙ БИЛИМ ЮРТИ (кундузги таълим, ўқиш муддати — 4 йил) ГА

ҲАМ ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛИНАДИ

Ўқишга ўрта мактабни тамомлаган, соғлиғи жиҳатдан ҳарбий хизматга яроқли ёшлар қабул қилинади.

Яшаш жойингиздаги ички ишлар бўлимларига мурожаат қилинг.

Ёнингизда паспорт, ҳарбий билет ёки ҳарбий хизматга алоқадорлик ҳақидаги гувоҳнома, ўрта маълумот ҳақидаги аттестат, хизмат ёки ўқиш жойидан партиявий-хизмат характеристикаси бўлиши шарт.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Р. — 01162. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. — 1750. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12